

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

משפטים

זהר המבואר
הפטר והפכוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מלפני ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אלומות אור
הבוקעות מרתך

האספקלריא המאירה

**לדצי' מבין החורכים אל' הערת' רבי
משה' אלשיך הקדוש שניתנה פנים בפנים**

בסמטאות צפת העתיקה התהלכו ענף העולם ששנו פני
תבל באור תורתם, ובבית מדרשו יושב איש האלקי רבי
משה אלשיך זיע"א ומאיר פנים לתלמידיו כשהוא פורס
לפניהם את כל מאה הערומיות שהטעה לבן את יעקב
בהחליפו תנאו "עשרת מונים" (רשי' ויצא לו). והארז"ל יושב
ושחק בקורת רוח: "הנה לבן עומד מאחוריו, ומהנהן 'הן הן',
כך היה מעשה".

גדולי הצדיקים העידו ש"האלשיך הקדוש השיג פנים אחד
משבעים פנים לתורה" - מארעות הנלו לנגד עיניו
באספקלריא המאירה, כפי שהתרחשו באמת, לפיכך היתה
עיקר יגיעתו לפורר ולשחוק עבורנו את אור האלף שהוא
מקשה אחת אינסופי - ליהלומים קטנים, כדי שיוכל כל אחד
לדרוש את ה' יום יום, לדעת 'למעשה' את אשר יעשון.

בקץ גלות עמנו, קְשָׁנָקָתָם כל הזון ונגשמשו העיניים מלחזות
באור שמש התורה עצמה, מקבלים בני ישראל חנינה ממעלה
להצניץ מבין החורכים על מרבצי האור האינסופיים, על ידי
ספרי "תורת משה" להאלשי"ך, המעוטרים בביאור נרחב
שטרם היה לעולמים, כקול הקורא במדבר, פנו דרך, כי קרוב
היום אשר עין בעין תראו בשושב ה' ברחמים לציון.

**דופיעי:
שמורת
בסיכום**

"תורת משה" המבואר

דפנים בפנים של התורה ללב' יודעי

ביאור נרחב | קיצור אלשיך | ציונים והשוואות | אלפי
מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי
תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: (718) 437-0054
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

משפטים

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

כְּשֶׁמִחְשַׁב אֵיזָה מִחֻשְׁבָּה יִהְיֶה מִה שִׁיְהִיָּה,
הוא מְחַשֵּׁב אוֹתִיּוֹת, וּכְבָר יִדְעֵת שְׂאָם בְּאֵה
זָרָה, בְּלִמּוּדוֹ אוֹ בְּתַפְלָתוֹ הִיא אֵינָה מְקַרִּיּוֹת, כִּי יֵשׁ
עַת לְכָל חֶפֶץ, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב 'וּבִהְגִיעַ תּוֹר נַעֲרָה
וְנַעֲרָה', הוּא הַנִּיצוֹץ שֶׁנִּתּוֹן בְּעַמְקֵי הַקְּלֹפוֹת, הַנִּקְרָא
'נַעֲרָה' שֶׁמְנוּעָרֵת מִכָּל טוֹב, וְרוֹצָה לְהַתְדַבֵּק
בְּשֵׁרֶשֶׁהָ, וְהִגִּיעַ עַת וְזָמַן לַעֲלוֹת בְּקִדְשָׁהּ
(בעל שם טוב - בחוקותי)

אוצר פניני החסידות

א דרך אמונה | כפי שמתנהג האדם בצעירותו כן מתנהג בזקנותו ויקשה עליו לשוב בתשובה

ב זכר צדיק | גבל פרשה משוכבים מרומם תקון הבטות | ימי השוכבים בין הנקה לפורים

א פתוחי חותם | בזמן שצריך הרע מתגבר צריך לזכר את ענש עולם הבא

ב נעם אלקימלך | יצר הטוב ויצר הרע רבים ביניהם והעצה היא על ידי למוד התורה לשמרה

ג מחשף הלבן | יצר הטוב בורח מהיחולו אחר צצת יצר הרע

ד אזור אליהו | הכפרה על ידי יסורים קלים רק כאשר מאמין בזה

ד דברי יחזקאל | יתלה היסורים בגלגול הקודם

ה מהו"ש מעטקזא | עמדת נפש האדם על שלא יכל לעבוד את הבורא בתקופת יסורים גורמת שיחשיבו לו כאלו עבד בה את הבורא בשלמות

ה מגן אברהם | לא יפצץ למעלה מדרךנו, אלא ילך מדרךנו לדרךנו, מפרדת מלכות עד מדת חסד, ויזכר גופו והמרו

ה מוחשף אורבה | באור נבלא במאמר 'מפאן שנתנה רשת לרופא לרפאות'

ו אמרי שמואל | הנוהר שלא לזכור רק המכרך וזכה לעשירות

ז מחשף הלבן | הקב"ה ישלם לנו לעתיד לבוא במיטב

ז אור החיים | הפארתות הרעים המתרחשים בעקבות מעשי הרשעים והענשים שביאור עליהם בעקבות כך

ח לקוטי שיחות | באור ענין ארבעה שומרים בעבודת הבורא ברוח הוא

ט נעם מגזרים | המפצץ להתקרב לצדיקים אין לו לחוש ולהתבטל מלענו של אף אדם

ט פתוחי חותם | נסח התפלה מועיל לכל אדם

יא אמרי מ"ו | על ידי ענה וזכה לאמונה ועל ידי אמונה משתוקק לעשות רצון הבורא יותר ויותר

יב בית אהרן | אמונה היא שרש כל העבודת | גם כאשר זוכה להתעלות למעלה גדולה צריך להחזיק באמונה

יב תורה אור | באור ענין 'לבנת הספיר' וצמצם השמים על דרך פנימית | החלוק בין לשון בני ישראל ללשונות העכרים

יב חמדת דוד | לא ישגיח קול על שאין לו חשק לעבודת השם אלא יעבד את השם כמו שהוא | המרגיש שעובד את הבורא אין עבודתו שלמה

טו קדושת לוי | כשיש לאדם חשק בעבודת הבורא זו הוזהרה שהשם יתברך יש לו מענו מעבודתו

טו שפת צדיק | בחדש אדר מתעורר בשמים תשובה לישראל, וכל איש ישראל צריך להתעורר בתשובה בפורת לזכור כל אשר לו לעבודת השם ויתברך

טז בני יששכר | בחדש אדר מתברר שקל הנעשה בטבע הוא בהשגחה מדרקנות

טז בעל שם טוב | הבעש"ט דר במעייבו כיון שהנה קל להשיג שם דגים לשבת קודש

יז בית אהרן | המרת ההקפדה לאכל דגים בשבת

יז קול מבשר | טעם אכילת דגים בשבת מפני שהיו ראשונים לבריאת הבעלי חיים

יז פרי צדיק | דגים מורים על חשק וצמאון התורה

יז רמתיים צופים | תלמידי חכמים מלגלים בדגים

יז מאור ושמש | שרש הדגים מעולם קדוש ונבואה מאד ומרמז על עינא פקיא

יח שפע חיים | בעל הדברי חיים זיע"א היה מפורסם הונו עצום כדי להשיג דגים לשבת

יח זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

אוצרות גאונים הדורות

יח פרדס התורה | באיור טענה נאחו ישראל את המלאכים

יט אבני זקב | מצות רצינית האנו מסת על האדון להראות שאינו מרצה ממכירת העבד

יט עמק הלכה | עבדת הריצחה יתרג ואל יעבר

כ לתם אשר | הנקנת יצר הרע על ידי זכרון יום מיתתו לעתיד לבוא

כ ארץ צבי | פשפוש המעשים ונעשית התשובה

כ דברי שלמה | יהוה ואלמנה הוצעקים אל ה' אינם בכלל מוסרי דין לשמים

כא לך דויד | כשביאות לאדם כמה מצות, אינה מהם יעדיף

כא אדירת אליהו | תפלה בשמחה מתקבלת ברוח

כא מגלה צפונות | סגלת הדמעות לפרנסה טובה

כב תד"ר נא"ה | הסודא קריאת שמע בלא כונה כאלו מעיד עדות שקר

כב מגיד תהלות | התבנה הקול בקריאת שמע

כב מטה יוסף | אסור לזנו לשקר כדי שיצא הדיון אמת

כג ברכת אברהם | סלוח הדיון על ידי נטילת השחד

כג נחל קדומים | הזכרת שם עבודה יורה שנוכחה בתורה

כג כתב סופר | קיים המצות על מנת לקבל פרס בעבודת השתוף בנסתר

כג שעור החצר | תקון חטא העגל על ידי שילש רגלים

כד חמדת ישראל | קשאדם נעשה שבע מאבילה מועטת שמתברכת במעיו לא יתלה

כד יגנת התורה | מנון שחלק המלאך את דם הבטות

כד רבנו בחיי | מצות שביבת הבקמה בשבת כדי שיגנום האדם

כה קרבן מנחה | השוה והחמור יהיו נוחים להשמע לו

כה צמח דוד | הנהיר יחסידי ביותר במצות השבת וזכה שאף בהמתיו ישמרו שבת

כה דברי שאול | טעם אסור מלאכת אכל נפש בשבת כדי שיניחו גם בהמתיו ובני ביתו

כו אבקות רובל | בזכות שמירת שבת באה הגאולה

כו בן גרין | על ידי שמירת שבת וזכה לבהמות ועבדים בדרך העשירים

כו אמרות ה' | שמירת וקאים הנכסים בכשר שמירת שבת

כח מעשי צדיקים

ל יומא דהילולא

לז ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

מג זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת משפטים

באור נוסף על דרך הנ"ל | תאוות היצר
מפרידות את האדם מהבורא יתברך

או יאמר על פי הגמרא יומא במאמר הפתוב
'אשר נאכל במצרים חנם' (במדבר יא ה)
הינו עריות, עין גמרא עירובין (ט). גיהנם
שהכל יורדין בו על עסקי חנם, עין פרוש
רש"י שם.

לזה אמר: ויצאה חנם אלו ימי נערות, כשימי
נערות יוצאין בתאות עריות גם בהתר,
כאשר לתאנה בקש נפרד מאת השם ותברך
ונקרא פוגם הברית פדוע בדברי חכמי המוסר,
אזי זקנה קופצת עליו כמו שאמרו חז"ל (שבת
קנב). כל השטוף וכו', אזי אין כסף אלו ימי
בגרות כמו שאמר הפתוב (קהלת יב ו) 'עד אשר
לא ירתק חבל הכסף' זה חוט השדרה (שבת
קנא): שהוא עקר תקפו של גוף האדם:

זכר צדיק

רבי אהרן מקודינוב זיע"א

בכל פרשה משוככים מרמז תקון הברית |
ימי השוככים בין הנכה לפורים

פעם אחת שמעתי ממנו פרשת משפטים
שאמר בזה הלשון: בכל סדר אחד
משוככים ת"ת מרמז החטא הידוע ותקונו, אז
אמר כי לסימן התקון בימי השוככים משום
שימי השוככים הן בין חנכה לפורים דהוא
תריין ירכין דקשוט.

הרמז בפסוק 'מכה איש נמת' | תקון על ידי
התקשרות לצדיקי הדור

בפרשת משפטים נמצא רמז בפסוק מכה
איש נמת (כא יב), 'מכה איש' זה
קאי על פגם הברית רחמנא לצלן דזה שוחט

רמזי התשובה בפרשת משפטים

דרך אמונה

רבי מנחם מענדל מסיגעט זיע"א

כפי שמתנהג האדם בצעירותו כן מתנהג בזקנותו
ויקשה עליו לשוב בתשובה

ויצאה חנם (כא יא) אלו ימי נערות אין
כסף אלו ימי בגרות (ראה קידושין ד).
יאמר הרמז, על אותן בני אדם שחוטאים
בנערותן והם סומכין שבימי זקנותן יעשו
תשובה ויתקנו ילדותן, לזה אמר, תדע שמה
שאדם רוצה בימי נערותו, בזה ממש דבק
ותפץ גם בימי זקנותו, והתרגל נעשה טבע
שני, ואחר כך לא יוכל לגבר על היצר הרע,
כי אז בטל אצל האדם ההתגברות לדבר שחפץ
לעשות.

וכמו שאמרו חכמי המוסר שמה שאדם הרגל
בו עד רב שנותיו מלפפתו ומוליכתו
עד יום מיתתו, וכמו שאיתא בגמרא (יומא לח):
כל מי שעברו עליו רב שנותיו ולא חטא שוב
לא יחטא, כן לענין אם עברו עליו רב שנותיו
בחטא, קשה עליו לעשות ההפוך מה שנעשה
לו בטבע.

הרמז בפסוק 'ויצאה חנם אין כסף'

ולזה אמר ויצאה חנם אלו ימי נערות – אזי
אין כוסף ותמדה לעשות הטוב בימי
בגרות, הינו לשון זקנה, וכמו שבאר המדרש
פרשת נשא (במד"ר יג יט) אין כסף אלא לשון
תאנה. ולזה רמז הפתוב (ויקרא יט לב) 'מפני
שיבה תקום' – בדברי הזהר (ח"ג רכז), ואזי
'הדרת פני זקן', אבל אם תמתין לעשות
תשובה על ידי הזקנה, תדע שלא תהדר עצמך
בימי הזקנה.

תשובה, ואי אפשר לצייר עלי הגליון תנועה פנימיות, אשרי עין ראתה זאת:

התגברות על היצר הרע

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בזמן שיצר הרע מתגבר צריך לזכר את ענש עולם הבא

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא א). אפשר לרמוז המשפטים גימטריא 'גוף נשמה', לרמוז דכשיצר הרע יתגבר על האדם ומבקש להעבירו על דעת קונו, ובזה מאבד גופו ונשמתו, יזכר האדם דינים וענשים של אותו עולם, ובזה יפגעו גופו ונפשו. וזהו אשר תשים לפניכם, לפני גוף ונשמה הנרמזים בתבת המשפטים. והנה ראשי תבות כל הפסוק אותיות 'למאה', לרמוז, מי שנתגבר עליו תאות היצר, יזכר המשפטים, הם הדינים של אותו עולם:

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א

יצר הטוב ויצר הרע רכים ביניהם והעצה היא על ידי למוד התורה לשמה

וכי יריבו אנשים וכו' (כא יח). על דרך המוסר נראה לפרש, דהנה השם יתברך ברוך הוא נתן באדם שני יצרים, יצר טוב ויצר הרע, וישניהם נקראים אנשים, דהינו אם חס ושלום יתגבר היצר הרע על האדם אזי נקרא איש, כידוע דמתחלה נקרא הולך ואחר כך אורח ואחר כך איש (ראה סוכה נב:), ונאנחנו צריכין לעבד השם יתברך בשני יצרים, כמו שנגמור (דברים ו ה) 'בכל לבבך' בשני יצריך, כדאיתא בגמרא (ברכות נד א) בייצר טוב וביצר הרע.

הילדים (נדה יג), התקון שלו הוא 'מת', זהו שימטר נפשו בקריאת שמע. והגם שעקר מסירות נפש צריכין בנפילות אפים, אף אין שכל כל כך לזה. וזהו אם במזיד.

ואשר לא צדה כו' (פסוק יג), הינו אם נכשל חס ושלום בחטא זה בשוגג, אז ושמתי לך מקום, הינו אותך, משה, שהוא הצדיק הדור דאתפשטותא דמשה בכל דרא (תיקוני תיקון סט קיד-), עשיתי לך להיות המקום אשר האיש הישראלי ינוס שמה שתתקן לה, פי על ידי התקשרות לצדיק הדור תתקן פגם זה, עד כאן לשונו הקדוש.

הליכה לצדיקי הדור תקון לחטא הידוע

ופעם אחד שמעתי מננו כי ספר מעשה, אשר חסיד אחד הלך כל הדרך ברגליו לאזכי זקנו הרב הקדוש רבי שלמה חיים נ"ע, ואמר לו אביו זקנו להחסיד שהוא תקון לחטא הידוע, עד כאן לשונו. ויש להסביר כי צדיק הדור הוא יסוד כמו שנגמור 'צדיק יסוד עולם' (משלי י כה), ורגלים מרמז לחטא זה כמו שנגמור 'ואץ ברגלים כו' (שם יט ב), ולפיכך אם הולך ברגליו לצדיק הדור מתקן החטא והפגם שפגם במדת היסוד.

רמו התשובה בפסוק 'את מספר ימך אמלא'

פעם אחת בפרשת משפטים שמעתי מננו: את מספר ימך אמלא (כג כו), למעלה עומדים כל הימים שאדם חי על פני האדמה, כי שם למעלה מן הזמן ולמעלה מן המקום. ואם אדם חוטא ורממא לאלן באיזה יום, חסר למעלה היום או שמקלקל, ואם אדם חוזר אחר כך בתשובה ואמר לו הקדוש ברוך הוא 'את מספר ימך אמלא', עד כאן לשונו הקדוש.

וכאשר סיים מאמר זה אהיה מרירות נראה עד שהיה נראה בו אותות כלות הנפש ממש, ועיני הכל ראו בפמבי איך עושים

ומסית את האדם שלא לקיים שום מצוה.

ופעמים מתפתה האדם ושומע ליצר הרע ומתרושל מלקיים מצות עשה אבל שומר עצמו שלא לעבר על מצות לא תעשה, ויש אדם שעובר על מצות לא תעשה ומקיים מצות עשה, ויש שמקיים הכל, ויש שמבטל הכל. וכששומע אדם ליצר הרע והולך אחר עצתו, יצר הטוב בורח ומתאבל על האדם שהוא עד שיתחזר למוטב וישוב אליו, כמו שאמר (ישעיה נז ט) 'וְאַשְׁלֵם נַחְמִים לוֹ וְלֹאֲבֵלִיו':

'באבן או באגף' הם בטול מ"ע ומל"ח

וזה שנגמר וכי יריב אנשים, הוא האדם עם יצר הטוב, דיצר הטוב אומר לאדם לקיים מצות עשה ולא תעשה, והוא לא רצה לשמע לו, וזהו והכה איש את רעהו, האדם הפה את יצר הטוב. **באבן**, דהינו שעשה האדם לבו קשה כאבן מלקיים מצות עשה, וכיון שעשה האדם לבו קשה כאבן, אז הוי פנוטל אבן ומכה בה ליצר הטוב.

או באגף, מירי שעובר על מצות לא תעשה, שגורף האסור במגרפה ואוכלו, אגף גימטריא 'זה האסור', גורף האסור ואוכלו ועובר על מצות לא תעשה. אי נמי, **באבן** רומז למצות לא תעשה, דמלת אבן במלוי אלף בי"ת נו"ן סופי תבות המלוי עם שלש אותיות אבן גימטריא 'לבטל חס"ה לאוין', דיצר הרע מקשה לבו ונעשה חצוף ואינו מתבייש לעבר על מצות לא תעשה, **באגורף** מלא וא"ו עם הכולל גימטריא ה"ם רמ"ח, שגורפו יצר הרע וגוררו מלקיים מצות עשה.

ומה שעשה יצר הרע לאדם הנה אבן או אגף, בהם הפה האדם הנה ליצר הטוב שהוא רעהו, אבל לא מפת מות, רק ברח יצר הטוב ונתרחק מן האדם הנה, ודומה כמו שנפל למשכב, דכל עוד שלא מת האדם, יצר

וזהו כי יריב אנשים – פרוש, היצר טוב והיצר הרע, כשיתגברו זה על זה. והכה איש היצר טוב, שזה בודאי נקרא איש. את רעהו הינו היצר הרע, כי אחר שייכבש אותו לכפות אותו גם כן אל קרשה נקרא רעהו של היצר טוב, כנ"ל שעובר בשני יצרים. ועל ידי איזה דבר יוכל לכבש את יצרו, ואמר הפתוב **באבן**, פרוש, על ידי התורה, פאשר פתבנו לעיל דאותיות התורה נקראים אבנים, דעל ידי התורה הוא מתיש כח היצר הרע וכ'.

אם אמר יאמר העבר, דהינו כנ"ל, דהאדם המתחיל להלך בעבודת השם יתברך נקרא עבד. ואם אמר יאמר אהבתי את אדוני, פרוש אני אוהב השם יתברך ברוף הוא, ואת אשתי, פרוש וגם אני אוהב את עניני עולם הזה. **לא אצא חפשי**, פרוש על ידי זה איני אוכל לצאת חפשי, שכל העוסק בתורה נקרא כן חורין, וזה מעבבני שאיני כן חורין. ואמר והגישו אדוני, פרוש, יעסק בתורה לשמה כדי להגיש ולתת אדוני, אל הדלת היא השכינה הנקראת דלה בגלות המר הנה, ליחד קודשא ברוף הוא ושכינתיה. ורצע אדוניו פרוש, שיראה להתקשר מאד לעבודת השם יתברך ועבדו לעולם:

מחשף הלבן

כבי יעקב אביחצירא זיע"א

יצר הטוב בורח מהחולף אחר עצת יצר הרע

וכי יריב אנשים והכה איש את רעהו **באבן** או **באגף** ולא ימות ונפל למשכב. אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ורפא (כא יח"ט).

אפשר לרמז על מריבת אדם עם יצר הטוב, דיצר הטוב משתדל עם האדם לקיים מצות עשה ולא תעשה, ויצר הרע מקטרגו

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאווה זיע"א

יתלה היסורים בגלגול הקודם

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א).
ואלה המשפטים, אם בא על אדם איזה צער חס ושלום, ואינו יודע על מה, כי יודע בעצמו שלא חטא כל כך. תשים לפניהם, יתלה היסורין בשביל שחטא בגלגול הראשון.

המתחייב שלא כדיון הוא תשלום לגלגול הקודם

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. איתא בזהר הקדוש (ח"ב צד.), פתח רבי שמעון ואמר, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, תרגום ואלין דינא דתסדר קדמיהון, ואלין אינון חדודין דגלגולא ודינין דנשמתין, דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשה. עד כאן לשונו.

יש לפרש כונת הזהר הקדוש כך, דהנה ינדמן שני אנשים באים לדין לפני הבית דין, וכאשר ישמעו הבית דין הטענות של הפעלי דינים יפסקו הדין תורה זה זכאי וזה חייב, פי אין לדון אלא מה שעניו רואות (סנהדרין ו:), ואותו שחייבו אותו יודע בעצמו שהוא זכאי בבורר גמור, ובחנם חייבו אותו הבית דין לפי ראות עיניו, ולמה ינדמן כך לבית דין שיפסקו דין תורה להפך, הלא אלקים נצב בעדת אל בקרב אלקים ישפט' (תהלים פב א).

אלא האמת הוא שלא יצא מהבית דין משפט מעקל חס ושלום, אף לפי שבגלגול הראשון היה הוא חייב לזה ולא החזיר לו, לפיכך סבב ה' יתברך עכשו שיוציא מידו הגזלה אשר גזל אותו בגלגול הראשון, לכן חייבו הבית דין אותו בדין תורה להחזיר לו עתה.

כאור דברי הזהר

וזה מאמר הזהר הקדוש ואלין אינון חדודין דגלגולא, רצה לומר ואלה המשפטים

הטוב מצפה ומקנה שמה יחזור בו וישוב גם הוא למקומו ככראשונה, משום הכי קרי ביצר הטוב לא מת רק נפל למשכב.

תקון נגד הימים שנתכטל מיצר הטוב

והתקון לזה הוא אם יקום והתהלך בחוץ, דהינו אם יחזור זה האדם בתשובה, ועל ידי תשובתו יקום יצר הטוב והתהלך בחוץ, וזהו על משענתו, היא התשובה שעשה זה האדם המכה, אז ונקה המכה, שחרי עשה תשובה עד שחזר לו יצר הטוב. רק שכתו יתו, דהינו יעשה תקון כנגד הימים שנתכטל יצר הטוב וכרח מעליו, ורפא ירפא, ושתדל האדם הנה לרפאות לעצמו רפואת הגוף ורפואת הנפש:

התחזקות בעת צער יסורים

אזור אליהו

רבי אליהו מוויסקיט זיע"א

כפרה על ידי יסורים קלים רק כאשר מאמין בזה

אלקים לא תקלל וגו' (כב כז). תרגומו דינא לא תקיל, הענין בזה על דרך מאמר חז"ל (ערכין טז:) עד היכן תכלית יסורין וכו', אפילו הושיט ידו לפיס לטול שלש ועלו בידו שמים, פי השם יתברך טוב ומטיב וגובה מן האדם בדבר קל מאד, אולם זהו כשהאדם מאמין שכל המארעות הם בהשגחת הבורא יתברך, אבל אם אמו יאמר האדם שרק מקרה הוא ואין שם על לבו את הדבר קל בזה, זהו נקרא מבעט ביסורין, ואיש בזה אין דבר בזה נחשב אצלו ליסורים, יכול לבוא חס ושלום ליסורים גדולים, זה אלקים לא תקלל בתרגומו, הינו שאל יקל בעיניו התכלית יסורים:

שלא היה יכלת בידו לעבוד את השם יתברך כראוי בכל השש שנים הנ"ל, כי היה אז צריך לעבוד עבודת רבו.

ואמנם פאָשר יגיע שנת השביעית כי יצא לחפשי, בעת שהוא לבו צר עליו מאד וינעשה חשבון כי במה אבדו כל השש שנותיו להכל וריק בלי עבודת השם יתברך, וכאשר רואה השם יתברך צערו בזה, אזי הקדוש ברוך הוא ברב רחמיו וגדל חסדיו המרבים יחשב להאיש הזה כאלו עסק כל השש שנים שעברו רק בעבודת השם יתברך לבד, וזהו ובשבעת בלא יודין, והינו כשמגיע שנה השביעית יצא לחפשי חנם על כל השנים בעבודת השם יתברך.

וכן נמי בכל מיני יסורים שבאו חס ושלום על האדם, ולאחר כך פאָשר נחליץ מיסוריו ולבו צר עליו על אותן שנים שעברו כבטול תורה ועבודה על ידי היסורים שעברו עליו עד הנה, אזי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו וחושב לו כל השנים שעברו עליו, כאלו היו כלם בתורה ועבודה תמה ושלמה להשם יתברך:

אשר הבית דין יחייבו למי שהוא זכאי בברור, הוא צריך להיות פן, מחמת שבגלגול העבר היה חייב לזה, וכא לתקן בגלגול זה מה שקלל בגלגול העבר. ודיניו הנשמתינ דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשה, רצה לומר פדי שתקבל נשמתו ענשו אשר חטא בגלגול ראשון, לפיכך חייבו אותו עתה הבית דין. וזהו 'אשר תשים לפניהם', שתשים המשפט לפי הגלגולים הראשונים:

מהר"ש מבעלזא

רבי טר שלום מבעלזא זיע"א

עגמת נפש האדם על שלא יכל לעבוד את הבורא בתקופת יסורים גורמת שיחשיכו לו כאלו עבד בה את הבורא בשלמות

כי תקנה עבד עברי כו' ובשבעת יצא לחפשי חנם (כא ב). ההוא תבה 'ובשביעית' נמסר במסורה בלא יודין, רק בזה, ובשבעת. ויש לומר כי הוא לכונה זו, שבנדאי מה שארע לו לאיש עברי בזה שנמכר לעבד על שש שנים, בנדאי הוא בא לו מחמת עונותיו, ונמצא

פרשת משפטים

תעלה במעלת על מזבחי' (שמות כ כג), שזה אזהרה שלא יעלה האדם למעלה וירגא הגבוה ממדרגתו, רק שילך מדרגא לדרגא מתתא לעלא בהדרגה ובנחת בבחינת 'הלוכה תהא בנחת' (זמר מה ידירות), ולא יקפץ דרגא, כי יכול לכל לגמרי ממדרגתו.

והראשית היא מדת המלכות - שיקבל עליו על מלכות שמים, והגם שהיא בחינת דין, בסוד דינא דמלכותא, עם כל זה לא ימנע עצמו מזה להתחיל במדה אחרת, כי מדת המלכות היא השער והפתח של

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם (כא א-ב)

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

לא יקפץ למעלה מדרגתו, אלא ילך מדרגה לדרגה, ממדת מלכות עד מדת חסד, ויבדק גופו וחסדו

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, פרש רש"י ואלה מוסיו על הראשונים, הענין הוא, כי סדרה הקודמת מסמכת בפסוק ולא

ובשביעית, הינו כשיתקן כל הששה מדות ויגיע למדה השביעית שהיא חסד, מדת האהבה, שיהיה לו אהבת השם יתברך, אז ימשיך עליו חסד אל ויצא לחפשי חנם, כי אחרי מדת האהבה היא בינה שהיא עלמא דחרות, שיהיה לו חרות מוצר הרע וממלאך המות:

ורפא ירפא (ורפא ירפא, מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, ברכות ס. (כא ט)

ילקוט אוהב ישראל

רבי אבהם' הושע העטיל מאפטא זיע"א
כאור נפלא במאמר 'מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות'

ורפא ירפא. ודרשו רז"ל מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות. והקשה דהוי ליה למימר שנפן רשות לחולה להתרפאות. ואמר, שמעת חטא אדם הראשון ירדו הרבה כחות הקדושה בדצח"ם, והם צריכים עליה על ידי איש הישראלי על ידי אכילתו ושתייתו, אף שיש כמה דברים שאינם ראויים לאכילה ושתייה, רק כאשר יצטרף האדם לרפואה ולקח מהדברים ההם לצורך רפואתו אזי יש להם עליה על ידי זה. פעת נראה מי באמת החולה, הלא בודאי העשב הזה, מחמת שבכל עת מצפה שיהיה לו עליה. והאדם הוא הרופא, לזאת אמרו **מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות:**

דמים לו שלם ישלם (כב ב)

אמרי שמואל

רבי שמואל טמעלקא מניקלשבורג זיע"א
הנהיר שלא לכתוב רק המכרז וזכה לעשירות
דמים לו שלם ישלם. במנחות פ"ו ע"א רמזו עשירים מקמצים, הינו שזוכה למדרגת עשר מכת מה שהוא מקמץ השפטים ומדבקם

הקדושה העליונה והיא בחינת יראתו כמו שכתוב 'ירא את ה' בני ומלך' (משלי כד כא), ולכן זהו הראשית שיקבל האדם עליו על מלכותו ויראתו יתברך. ואחר כך הוא תקון מדת ה'סוד אות ברית שנהו ה'סוד המוסד לכל הששה מדות הקדושים, ומזה ילך מדרגא לדרגא לתקן כל המדות עד אחרי מדת החסד.

זהו דסמיך לזה ואלה המשפטים וגו' ברו' מוסרף על הראשונים, ותרגם אוונקלוס ואלין דיניא די תסדר קדמיהון, 'דיניא' היא דינא דמלכותא, שאף על פי שהיא בחינת דין, עם כל זה לא ימנע האדם עצמו מזה, כי ראשית ותחלת העבודות מכרח להיות במדה זו שנהו השער לה' ואין לאדם שער ודרך אחרת רק השער הזה.

זהו אשר תשים לפנים ותרגם אוונקלוס די תסדר קדמיהון, הינו שקודם ולפני כל דבר הוא דבר זה שיקבל האדם על מלכותו ויראתו יתברך, ואחר כך יהיה בוחו לילך מדרגא לדרגא לתקן כל השבע מדות הקדושים.

זהו כי תקנה עבד עברי (כא ב), הינו שתראה לקנות בנפשך העבודות העבריות, ששנים יעבד, שנה' איתא בספרים הקדושים שבגמטריא כמנין 'ספירה', ושש שנים קרמו שימתקן הששה ספירות ממלכות עד חסד.

י'עבד' הוא מלשון עבוד עורות, כי גוף האדם הוא מעור וכשור כמו שכתוב 'עור וכשור תלבישני' (איוב י"א), וכשם פשמעבדין העור משירין ממנה השערות ומעבדין אותה היטב שתהיה ראויה לאיזו לבוש, כמו בן האדם שגוע יראת ה' בלבבו ורצה לקנות עבודת הישראלי ולחפשי בלבבו נקדת אלהותו יתברך בתקון המדות הקדושים, צריך לעבד היטב העור וכשור שלו ולזכך גופו וקמרו מכל התאוות הגשמיות והחמירות שיהיה כלי מכשור להשראת הקדושה בקרבו.

ירושללים, דהיינו עשה אותם לנו מקום מבחור
המרעה והיינו יושבים לבטח.

אחר כף ושלח את בעירה, הם אָנְחָנו יִשְׂרָאֵל
הַנִּקְרָאִים צֵאנוּ צֵאן מְרֵעִיתוֹ, וּבְעַד בְּשָׂרָה
אָחֵר, שִׁשְׁלַח אֹתָנוּ לְרֵעוֹת בְּשָׂדוֹת אַחֲרוֹת,
שָׂדוֹת חוּצָה לְאָרֶץ, שָׂדוֹת סִטְרָא אַחֲרָא, הַמְקוּם
טָמֵא וְהַמְרַעָה טָמֵא, וְשַׁחַת אֹתָנוּ וְשַׁחַת אֲרָצָנוּ
וּמִסְרָה לְנִכְרִים, לְכֵן חוּבָה עָלֵינוּ לְשֵׁלֵם בְּמִיטָב,
וְזֶהוּ מִיטֵב שְׂדֵהוּ וּמִיטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלֵם:

**כי תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או
הקמה או השדה שלם שלם המכער את הבערה**

(כב ה)

אור החיים

כפי חיים בן עטר זיע"א

המאורעות הרעים המתרחשים בעקבות מעשי
הרשעים והענשים שיבאו עליהם בעקבות כך

ובדרבך רָמַזוּ תְרַמְזוּ הַתּוֹרָה אֶת אֲשֶׁר יִסּוּכְבוּ
הַרְשָׁעִים בְּרִשְׁעָם, כְּדִי שִׁיתְעוֹרֵר הָאָדָם
מִתְרַדְמַת שְׁנַת שְׂכָלוֹ בְּהִיטּוֹ הַפְּלִגַת הַרְעוֹת
אֲשֶׁר יִבְיֹאוּ לְעוֹלָם, כִּי לֹא לְכַדָּם יִרְעוּ, אֲלֵא
יִסּוּכְבוּ רַע לְכָל הָעוֹלָם.

והוא אומרו **כי תצא אש**, הלא ידעת פי צרת
העם תתפנה בשם אש, וצא ולמד
משליח גבריאל (יומא עו). אשר שאל אש מבין
הכפדים, והוא בחינת תגברת הדינים.

ואמר ומצאה קצים, הם הרשעים שאינם אלא
קוצים מכאיבים. ואומרו לשון מצאה,
על דרך אומרו (דברים לא כא) 'והנה פי תמצאן
אתו' וגו'. והטעם, משום שהרשע אין לו
בעלים, כי האדון ברוך הוא הנה הוא פקר
בו והסיר אדנותו מעליו, וה' הסתיר פניו
ממנו, ומעתה הרי הוא כ'מצאה', וכל הפוגע
בו יעשה בו רצונו.

זֶה בְּזֶה שְׁלֵא לְהוֹצִיא הַדְּבוּר רַק לְצַרְף גְּדוּל.
וְזֶהוּ הַרְמָזוּ שֶׁהַמְמוֹן נִקְרָא בְּשֵׁם דְּמַיִם, עַל דֶּרֶךְ
ד'וֹם לֵה' וְהִתְחַלְלַל לוֹ (תהלים לו ט), וְזֶהוּ שֶׁאָמַר
הַכְּתוּב דְּמַיִם לוֹ, הֵינּוּ מִי שֶׁהוּא דֵם לֵה', לְזֶה
שְׁלֵם יִשְׁלֵם לוֹ הַשֵּׁם וְנוֹתֵן לוֹ שִׁפְעַר רַב:

**כי יכער איש שדה או כרם ושלח את בעירה
ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו
ישלם**

(כב ד)

מחשף הלבו

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

הקב"ה ישלם לנו לעתיד לכוא במיטב

אפשר לרמוז על ארצנו ועל נחלת אבותינו,
שהיא המעלה והמשפחת מכל
הארצות, שאין כמות פרותיה בכל העולם,
כמו שכתוב (לעיל ג ח) 'ארץ זבת חלב ודבש',
'ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון' וכו'
(דברים ח ח), וכתוב בה (שם יא יב) 'ארץ אשר ה'
אלהיה דרש אתה תמיד עיני ה' אלהיך בה'
וכו'.

וגרם העון והגלגול הקדוש ברוך הוא מתוכה,
והיא גם היא נאנחה ותשב אחר,
ונתמעטו פרותיה ונקסרו ביד סטרא אחרא.
ואף על פי שעונותינו גרמו, עתיד הקדוש
ברוך הוא להחזיר עטרה לישנה, ולהחזירנו
לתוכה ולשבענו מטובה, ולהחזירה לשבח יותר
משנים קדמוניות, כמו שאמר (ישעיה נא ג) 'כי
נחם ה' ציון נחם כל חרבתיך וישם מדברה
בצדן' וכו', והקדוש ברוך הוא שחבל בה עליו
לשלם במיטב.

כני ישראל הגלו מא"י שהוא מרעה טוב

וזה שנאמר **כי יכער איש, איש** זה הקדוש
ברוך הוא, שמתחלה עשה לנו ארצנו
מקום מרעה טוב דשן ושמן. שדה או כרם,
שדה נאמר על סתם ארץ ישראל, וכרם על

העולם לחוכה, ודם כל העולם ודם זרעיותיהם על צנארו ועל נפשו עמוסים, ויסבל מר המנות בעד כל נפש אחת מהם, ובכל צרתם לו צר באשר עשה:

וכי ישאל איש מעם רעהו ונשכר או מת בעליו
אין עמו שלם ישלם (כב יג)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
באור עגנו ארבעה שומרים בעבודת הכבוד
ברוך הוא

איתא בשל"ה (מסכת פסחים) ד'כמו שארבעה שומרים נוהגין בין אדם לחברו כן נוהגין בין אדם למקום ברוף הוא. ויש לומר באור הענין על פי המבאר בשל"ה שם: ידוע שקיים העולם תלוי בקיום התורה ומצות של בני ישראל. ונמצא, שבני ישראל הם בגדר 'שומרים', שהקדוש ברוף הוא מסר עולמו לרשותם שהם 'ישמרו' אותו, ועל דרך שנגאמר 'לעבדה ולשמרה' (בראשית ב טו), ושמירת העולם היא על ידי קיום התורה ומצות.

והנה לפי פשוטו נחלקים ארבעה השומרים לשלושה סוגים פלליים בענין יחסם להחפץ הנשמר ובעליו: א, שומר חנם שכל ההנאה משמירה זו היא להמפקיד (פי אין השומר מרויח כלום משמירת הפקדון, שאינה אלא בשביל תועלתו של המפקיד). ב, שואל – שכל הנאה שלו (פי אין המשאיל מקבל שום הנאה מהחפץ). ג, שומר שכר והשוכר, שהנפקדה המשתפת ביניהם היא, שבשניהם יש הנאה הן לבעלים והן לשומר.

ולפי זה יובן גם תוכנם של השומרים' בהענין ש'בין אדם למקום ברוף הוא'

והודיע הפתוב עוד, כי אחר שנמן רשות לאש הדינים להבעיר, לא לקוצים לכר הם מבעירים, אלא ונאכל גדיש, כאן רמז אל תינוקות של בית רבן, שעדין אין להם קומה אלא גדושים שבלת עם חכמתה, כי בעונות הם הנתפסים בצרת עולם וכו'.

ואמרו או הקמה, כאן מודיע כי לפעמים תרב עד צנאר הגיעה, מופתי הדור יסודי עולם נלקחים בעונם כדי להציל על כללות הדור, כאמרו (שיר השירים א יד) 'אשכל הכפר' וגו', ולהם יקרא קמה, על דרך אמרו (שם ז ח) 'זאת קומתך דמתה לתמר', שהם הצדיקים הנמשלים לתמר, כאמרו (תהלים צב יג) 'צדיק כתמר' וגו'.

ולפעמים יגדל החטא ולא יצילו הצדיקים לכר, וחמה שפוכה על כל שונאי ישראל, והוא אמרו או השדה, שזה רמז אל כללות ישראל, ולא יספיקו לא תינוקות ולא צדיקים להציל.

והודיע הפתוב כי יש יום לאל אים לבוא במשפט עם הסוככים את הדבר למיתת הצדיקים וגאוני עולם, להשתלם מהם. והוא אמרו שלם ישלם המבער, הם הרשעים הקוצים, את כל אשר הרגו וכו'.

ובאמת כי יחרר אנוש ויכבה שלהבת יצרו המחטיא אותו, באש המשפט, בהעלותו על לכבו נהרות הענשים אשר יגיעוהו על כמה נפשות קטנים וגדולים אין קץ, שכלם הוא הרצחן הגדול להם באמצעות תארתו הסרוחה.

והנה אמרו ו"ל (קידושין מ) לעולם יראה אדם כאלו כל העולם בלו חציו זכאי וכו', עשה עברה אחת, אוי לו שהכריע את כל

הַמְדִינָה (כולל – הפועל בַּמְדִינָה זו) וְלֹכֵן אִי אֶפְשָׁר פְּשוּט לְחִיבוּ יוֹתֵר.

וְזָהוּ עֲגֵזָן ה'שׂוֹאֵל' (ברוחניות) שְׂכַל הַנְּאָה שְׁלוֹ – שְׁנֵהֲנָה מִן הָעוֹלָם (בַּקְבָּלַת כָּל צְרָכָיו כּו') לְלֵא תְשַׁלוּם' (עֲבוּדָה) מְצַדוֹ.

אַלֵּא שְׂכֶשֶׁם שְׂשׂוֹאֵל (כַּפְשׁוּטוֹ) הָרִי הוּא קוֹנֵה אֵת הַחֲפֵץ לְהִתְחַיֵּב בְּאוֹנְסִין מֵאֲחֵר שְׂכַל הַנְּאָה שְׁלוֹ – כֶּף הוּא בְרוּחֲנִיּוּת, דְּמִי שְׂרוּצָה לְהִנּוֹת מִן הָעוֹלָם בְּלִי כָּל עֲבוּדָה, הָרִי קִבְּלַת הַנְּאָה זֶה גּוֹפֵא מְחִיבָת אוֹתוֹ 'לְהִתְחַיֵּר' אֵת חֲלָקוֹ בְּעוֹלָם לְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּשִׁלְמוֹת – שְׁנֵהוּ עַל יְדֵי קִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׂבִיחַן תְּלוּי קִיּוֹם הָעוֹלָם כַּנ"ל – וְאִי אֶפְשָׁר לְפַטֵּר אֵת עֲצָמוֹ בְּטַעֲנַת 'אֲנִס' (וְאֶפִּילוֹ לֹא 'אֲנִס גְּדוּל').

וְנִמְצָא שְׂקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁל ה'שׂוֹאֵל' אִינוּ בְּגֵר עֲבוּדָה, 'עֲבוּדַת הַשֵּׁם', שְׁעֵנִינָה לְחִיב וּלְשַׁעֲבֵד עֲצָמוֹ בְּעֲבוּדָה בְּשִׁבִיל הָאָדוֹן הַשֵּׁם בְּרוּף הוּא, כִּי גִבִּי הַשׂוֹאֵל הָרִי זֶה הִתְחַיֵּבוֹת הַמְסוּבְּכַת מִהַנְּאָתוֹ (כְּמוֹ חִיּוּבֵי הַשׂוֹאֵל הַמְסַתְּעָפִים מִזֶּה שְׂכַל הַנְּאָה שְׁלוֹ, דְּהָרִי כְּאִלוֹ קִנָּה אֵת הַחֲפֵץ וּבְמִלָּא חִיב גַּם בְּאוֹנְסִין, וְהָרִי זֶה כְּעֵין חִיּוּב כִּלְפֵי עֲצָמוֹ) (חֲלַק לֹא עִמ')

: (115-117)

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה (כב כד)

נעם מגדים

רבי אליעזר הלוי מטארנונגרד זיע"א
החפץ להתקרב לצדיקים אין לו לחוש ולהתבייש
מלעגו של אף אדם

יִרְמוֹ הַפְּתוּב עֲגֵזָן נִפְלֵא, וְהוּא אֲשֶׁר חֲכָמִים הִגִּידוּ – וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי בְּנֵי אָדָם הַמְּלַעֲיָגִים עֲלָיו בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וַיִּתְעַלֶּה (אורח חיים א א), וּבְזָה מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּת

(כַּמְבָּאָר בְּשִׁלְיָה): 'שׂוֹמֵר חֲנָם הוּא הַמַּעֲלָה הַעֲלִיוֹנָה שְׂלֵא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס כָּלָל, הוּא שׂוֹמֵר רַק לְמַעַן שְׂמוֹ יִתְבַּרַךְ, וּבִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם (תְּשׁוּבָה פ"י) – 'עוֹבֵד מֵאֲהָבָה... לֹא מִפְּנֵי דְבַר בְּעוֹלָם... וְלֹא פְּדֵי לִירֵשׁ הַתּוֹבָה (אֶפִּילוֹ לֹא פְּדֵי לְזִכּוֹת לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא) אֶלֵּא עוֹשֶׂה הָאֱמֶת מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֱמֶת... מִפְּנֵי שֶׁהוּא הֵרֵב רְאוּי לְשִׁמְשׁוֹ'.

'שׂוֹמֵר שְׂכָר – הַעוֹבֵד עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס', וְכֵן הַשׂוֹכֵר – הוּא עַל דְּרָף הָאוֹמֵר סֵלַע זֶה לְצַדִּיקָה עַל מְנַת שִׂיחָה בְּנִי'. 'שׂוֹאֵל שְׂכַל הַנְּאָה שְׁלוֹ... אִינוּ מֵאֲמִין בְּגִמּוּל וְעִנְשׁ, וְכַמְבָּאָר בְּשִׁלְיָה שֶׁם שֶׁהֵם הַרְשָׁעִים שְׂאִינִם עוֹסְקִים כָּלָל בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם.

וְאוֹלֵי יֵשׁ לְכֹאֵר דְּבָרָיו וְכֵן – לְכֹאֵר בְּדַקּוֹת עֲגֵזָן ה'שׂוֹאֵל' בְּאִפְסָן שִׁתְּתַכֵּן דְּרָגָא זֶה גַּם בְּשׂוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת (וְתוּמַתַּק פְּשׁוּטוֹת הַעֲנִין, שְׂכַל הָאֶרְבָּעָה סוּגִים נִקְרְאִים שׂוֹמְרִים – שׂוֹמְרֵי הָעוֹלָם (כַּנ"ל) שֶׁהֵיא עַל יְדֵי הַיּוֹתֵם שׂוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת) – וּבִהְקָדִים:

מִכִּיּוֹן שְׂכַל הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל (כַּמְבָּאָר 'בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרְאוּ רֵאשִׁית') הָרִי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לְדְרוֹשׁ וְלְתַבַּע – וּבְצַדִּיק – אֵת כָּל צְרָכָיו הַנְּשִׁמִּיִּים, בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוּנֵי רוּחִי, בְּגִלְל הַיּוֹתוֹ בֶּן אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב (בְּלֵא שׁוּם פְּעֻלָּה וְעֲבוּדָה מְצֻדוֹ). עַל דְּרָף הַדְּעָה (ב"מ פג.) גִּבִּי הַפּוֹסֵק מְזוּנוֹת לְפֻעַל ד'אֶפִּילוֹ... עוֹשֶׂה לָהֶם כִּסְעוּדַת שְׁלָמָה בְּשַׁעֲתוֹ' לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבְתוֹ מִכִּיּוֹן שִׁי'הוּ בְּנֵי אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב', דְּמִכִּיּוֹן שֶׁהוּא בֶּן אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הָרִי הוּא רְאוּי לְסְעוּדָה גְּדוּלָה מִסְעֻדַת שְׁלָמָה בְּשַׁעֲתוֹ'

(וְהַתְנַא הַחוֹלֵק וְאוֹמֵר 'הַכֵּל כַּמְנַהֵג הַמְדִינָה') אִין טַעֲמוֹ מִשׁוּם דְּסִבְרָא לִיה שְׂאִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל רְאוּי חַס וְשְׁלוֹם לְזָה, אֶלֵּא מִפְּנֵי שֶׁסִּבְרָא לִיה שְׂלֵא הִיָּתָה דַּעֲתוֹ שְׁל הַבְּעַל הַבֵּית לְסַפֵּק לוֹ מְזוּנוֹת אֶלֵּא כִּפֵּי מְנַהֵג

רמז שעל אף שאין לחוש ללעג מכל מקום
לא יתקוטט עמהם

ואמר הכתוב לא תשימון כו', על דרך אומר
I"ל (בית יוסף אורח חיים א) וְאִף עַל פִּי
כֵן לֹא יִתְקוּטֵט עִמָּהֶם, וְזוּהוּ לֹא תִשְׁמִיּוּן עֲלֵיו
עַל הָעֲנִי הַרְשָׁע הַזֶּה נִשְׁדָּ לְדַבֵּר לוֹ דְּבָרִים
בְּלִתי טוֹבִים וְשָׂאֵר מִיְנֵי נְשִׁיכָה, רַק שְׂבָקִיָּה
לְרִוְיָא כו'.

ואמר לא תשימון, רבים, כי פתח בייחוד על
הרוצה להתדבק ויבוש, אבל שימת
נשף הוא מהצורך להזהיר גם פת הצדיקים
השנים מאז ומקדם, כי גם להם ירע על
הרשע הזה המלעיג וירצו לנושכו בקטטה,
לזה הזהיר גם להם 'לא תשימון', רק הוו
אוהבי שלום ורודפי שלום פדרכי תורתנו
הקדושה דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום,
אמן בן יהי רצון, והבן היטב, אז תשפיל
בדברינו:

ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת
מימך והסרת מחרה מקרבך (כג כה)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א'

נסח התפלה מועיל לכל אדם

למה פתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד.
דידוע דהתפלה נחקנה בלשון רבים,
ואף על גב דאם אדם צריך לפרנסה או לרפואה
וכיוצא, לא יאמר אני אפרש שאלתי לפני
הקדוש ברוך הוא לבדי שאני צריך לה ואבקש
על עצמי לבדי.

אינו צריך לזה, דכל השאלות נתקנו בתפלה
והפל בדרך כללות בלשון רבים, והקדוש
ברוך הוא משגיח בפרטות, והצריך לאיזה דבר
הקדוש ברוך הוא עושה לו צרכו, דהכל גלוי
לפניו, ואין צריך האדם להודיע לו בפרטות.

העזות – להעזי מצח ופנים נגד אנשי רשע
ובלעיל אשר ילעיגו על עבדות הבורא ברוך
הוא וברוך שמו כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סו)
בשם רבנו אור הנערב הרמב"ם ז"ל.

והנה המכשלה הזאת מצויה בדרגנו בפרט
בהנה צורכי מרבנו, דגם שיש מהן
שרוצה לגשת אל הקדש להתקרב לכת הצדיקים
וחסידים אשר בעיר או לשום לדרך פעמיו
לצדיקים וחסידים שבדור הגדולים, יבוש ויפלא
מאיש אשר מקורב אתו מנעוריו, גם שהוא
ריק מכל, עני בדיעת ומצות, יפחד מהלעגתו
עליו, וזה שטות גדול, כי בזה צריך להתחזק
בעמוד הברזל, ועת לאחז במדת העזות לכל
ישגיח על העני הרש בדיעת המלעיג.

רמז נפלא להג"ל במאמר חזקה אין אדם מעזי
פניו בפני בעל חובו

והנה אמרו תז"ל (ב"מ ג.) מפני מה אמרה
תורה מודה במקצת הטענה ישבע,
דהני כמשיב אבדה ואית ליה מגו, תזקה אין
אדם מעזי פניו בפני בעל חובו, והאי בכלי
בעי וניכפריה כו' עין שם, הרי כי תזקה זו
נאמרה בבעל חוב ונושה ששעה לו טובה או
על כל פנים מכיר בשקרו כידוע מחלקת
הקדמונים ז"ל, לא כן בעני ורש הזה אשר
לא נשה ולא נשה בו אמאי לא יעזי.

הרמז בפסוק 'אם כסף תלוה את עמי וגו'

והן הנה דברי הכתוב: אם כסף – שיהיה
לך בוששה, מלשון איכסף בש"ס, תלוה
את עמי – להתחבר עם עמי הצדיקים וחסידים
שבעיר, ואמר ממי יהיה לך הבוששה והכסף,
את העני עמד – מן העני בדיעת שמקרב עמך,
אמר הכתוב העז פניך בזה ולא תהיה לו לעני
הזה בחינת הנושה שאין אדם מעזי פניו נגד
נשו, לא תהיה לו לעני בדיעת הנה בחינה
זו, רק העז פניך נגדו והחזק במוסר והתלנה
עם חכמים וכת הצדיקים.

אָביו הוא מִשְׁתַּקֵּק שְׂיֵהֶה לוֹ עוֹד לַעֲבֹד מִחֲמַת שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת אָביו וְרוֹצֵה לְמַלְאוֹת רְצוֹן אָביו, אֲבָל עֶבֶר אֵינוֹ מִשְׁתַּקֵּק שְׂיֵתְנוּ לוֹ עוֹד עֲבוּדָה, וְעֲבוּדָה הַזֹּאת הוּא כְּמִשָּׂא עֲלֵיו, וְעוֹשֶׂה כְּמִצְוֹת אֲנָשִׁים מִלְּמַדָּה וְרוֹצֵה לְגַמְרָה וּלְפַטֵּר מִמֶּנָּה.

וְזֶה בְּזִמְן שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם – שְׁעוֹבָדִים לַהֲשֵׁם וְתִבְרָךְ וְהֵם רוֹצִים בְּעֲבוּדָה מִחֲמַת שְׂרוּצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, קְרוֹיִים בְּנִים – כִּבְן שְׂרוּצָה בְּעֲבוּדַת אָביו. וּבְזִמְן שָׂאִין עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם – שְׁעוֹשִׂים הָעֲבוּדָה, אֲבָל אֵין עוֹשִׂים מִחֲמַת רְצוֹן הַבוֹרָא רַק כְּמִצְוֹת אֲנָשִׁים מִלְּמַדָּה – אִזְ נִקְרָאִים עֲבָדִים.

וְהִנֵּה הַמְּלֹאכִים שְׁלִיחוֹתָם הוּא חַיּוּתָם, פִּי בָּאֵם לֹא יִקְבְּלוּ פְקוּדָה וְתִבְטְלוּ, עַל כֵּן הֵם מִשְׁתַּוְּקָקִים לְקַבֵּל פְּקוּדָה, אֲבָל הָאֲדָם הַחַיּוּת שֶׁלוֹ אֵינוֹ תְלוּי בְּהַמְצוֹת, רַק כְּמוֹ שְׁנַגְזוֹר עֲלָיו, וְהַמְצוֹת יִבְיִאוּ לוֹ שִׁכָּר, וְהַהֲשַׁתְּוֹקְקוֹת לְהַמְצוֹת בָּא לוֹ עַל יְדֵי הָאֲמוּנָה.

עַל כֵּן מְקַדֵּם אֲמָרוֹ נַעֲשֶׂה לְבָד, כְּעֶבֶד, וְאַחַר כֵּן כְּשִׁקְרָא לְפִנְיֵיהֶם סֵפֶר הַבְּרִית מִן בְּרֵאשִׁית עַד מִתֵּן תּוֹרָה בָּא לָהֶם אֲמוּנָה אֲמָרוֹ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע – הִינּוּ נַעֲשֶׂה הָעֲבוּדָה, וְנִשְׁמָע וְנִשְׁתַּוְּקֵק לְשִׁמְעַ עוֹד לַעֲשׂוֹת עֲבוּדָה. וְעַל כֵּן יִצָּא בֵּת קוֹל מִי גִלְהָ רִז זֶה לְבָנִי, רִז שְׁמֵלֶאכִי הַשְּׂרָת מִשְׁתַּמְשִׁים בּוֹ לְהַשְׁתַּוְּקֵק תְּמִיד לַעֲשׂוֹת עֲבוּדָה בְּכַחֲנֵת בֵּן.

וְעַל יְדֵי מָה יוֹכַל הָאֲדָם לְבֹא לְאֲמוּנָה, עַל יְדֵי שְׁפִלוּת, וְזֶהוּ וַיִּקַּח אֶת סֵפֶר הַבְּרִית, הַבְּרִית בְּגִימְטְרִיא שְׁפ"ל עָנּוּ וְאִי"ן [עַם] תְּבוֹת כּוֹלֵל, מִשָּׂה לְקַח מִדַּת הַשְּׁפִלוּת וַיִּקְרָא לְפִנְיֵיהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה בָּאוּ לְאֲמוּנָה, וְאֲמָרוֹ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, עַל כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהִיטֵב בְּכַחֲנֵת עֲנָוָה, וְיִבֵּא לְאֲמוּנָה וַיִּהְיֶה נִקְרָא בְּחִינַת בֵּן וַיִּהְיֶה כְּלִי מֵלֵא לְקַבֵּל כָּל טוֹב:

וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, הִיא הַתְּפִלָּה שְׁנִקְרָאת עֲבוּדָה, אֲמָרוֹ אוֹתָהּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּמוֹ שְׁנִתְקַנְהָ, וְאֵין הַיְחִיד הַצָּרִיף לְאִיזָה דְבַר צָרִיף לְפָרֵט לַעֲצֹמוֹ לְבַקֵּשׁ עַל עֲצֹמוֹ בְּלִשׁוֹן יְחִיד.

כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁיֵּחַ עַל כָּל פְּרִט וּיְפָרֵט, וְאִם אִתָּה צָרִיף לְפָרְנֶסָה אֵין אִתָּה צָרִיף לְפָרֵט, שֶׁהוּא יְתִבְרָךְ שְׁמוֹ מִשְׁגִּיחַ וּבִרְךְ אֶת לְחֶמֶד וְאֶת מִימֵד, וְאִם אִתָּה צָרִיף לְרִפּוּאָה, הַרִי הוּא מִשְׁגִּיחַ וְיִשְׁלַח לָךְ רִפּוּאָה, וְזֶהוּ וְהַסְרֵתִי מִחַלָּה מִקְרַבְךָ:

וַיִּקַּח אֶת סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אִשָּׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (כד ז')

אֲמָרֵי מ"י

כִּי מִשָּׂה יְהוּדָה לִיִּב מִחֲעַלְמֵם זִיע"א עַל יְדֵי עֲנָוָה זוֹכֵה לְאֲמוּנָה וְעַל יְדֵי אֲמוּנָה מִשְׁתַּוְּקֵק לַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ יוֹתֵר וְיִוֹתֵר **וַיִּקַּח אֶת סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אִשָּׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.** וְאִיתָא בְּגִמְטְרֵא (שַׁבַּת פ"ח) בְּשַׁעֲה שְׂאֲמָרוֹ יִשְׁרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע יִצָּא בֵּת קוֹל מִי גִלְהָ רִז זֶה לְבָנִי, רִז שְׁמֵלֶאכִי הַשְּׂרָת מִשְׁתַּמְשִׁים בּוֹ, וּמְקַדֵּם אֲמָרוֹ נַעֲשֶׂה לְבָד. בְּרַש"י: 'סֵפֶר הַבְּרִית' מְבִרָאשִׁית עַד מִתֵּן תּוֹרָה.

הַעֲנִין, בְּשַׁעֲה שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם קְרוֹיִים בְּנִים וְכִשְׂאִין עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם קְרוֹיִים עֲבָדִים (כ"ב י), מִפְּנֵי מָה אֲמָרוֹ עוֹשִׂים 'רְצוֹנוֹ' שֶׁל מְקוֹם, הִזָּה לָהֶם לִדְבַר עוֹשִׂים מִצְוֹת. וְגַם כִּשְׂאִין עוֹשִׂים נִקְרָאִים עֲבָדִים, מִהוּ הָעֲבָדוֹת.

אך עַקֵּר הָעֲבָדוֹת תְלוּי בְּרְצוֹן בְּעַת שְׁעוֹשֶׂה הָעֲבוּדָה, אִם הוּא רוֹצֵה שְׂיֵתְנוּ לוֹ עוֹד לַעֲבֹד זֶהוּ בְּחִינַת בֵּן, שְׁבַעֲת שְׁעוֹשֶׂה עֲבוּדַת

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

אמונה היא שרש כל העבודה | גם כאשר זוכה להתעלות למעלה גדולה צריך להחזיק באמונה

וַיֹּאמְרוּ כָל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. אֵימָתָּה בְּמִדְרָשׁ (ראה שבת פח.) : כתיב בתפוח בעצי היער, מה התפוח נצו קדם לעליו, כך ישראל הקדימו נעשה ונשמע וכו'. עד כאן לשון המדרש.

הִנֵּה זֶה בְּרוּר, אֲשֶׁר שָׂרַשׁ כָּל הַדְּבָרִים הַיּוֹצֵא הָאֱמוּנָה, וְהָאֱמוּנָה הַיּוֹצֵאת עִקַּר הַפְּרִי, וְצָרִיף לְהִיּוֹת הָאֱמוּנָה מִקֵּדָם וְאַחַר כֵּן לְשִׁמְעַת וְלִלְמַד, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר 'בִּטַח בַּה' וַעֲשֵׂה טוֹב שָׂכֵן אֶרֶץ וְרַע"ה אֱמוּנָה' (תהלים לו א), וְרַע"ה מִלְּשׁוֹן רַעוּת וְחִבּוּר, שֶׁהִיָּה תְּמִיד מִקְּשֶׁר עִם הָאֱמוּנָה כֵּן כִּפִּי שֶׁהוּא בְּפִשְׁטוּת.

וַיִּסּוֹד כָּל דְּבַר הוּא הָאֱמוּנָה, וְכִמוֹ שֶׁשָּׂאָדָם בּוֹנֵה אֵיזָה בְּנֵן, אִם הִסּוֹד הוּא חִזּוֹק כּוֹל לְהוֹסִיף עַל הַבְּנֵן בְּמֵה שִׁינְיָה, כֵּן הוּא גַם כֵּן בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ צָרִיף לְהִיּוֹת תַּחֲלָה חִזּוֹק בִּיסוֹד הָאֱמוּנָה, וְאַחַר כֵּן כּוֹל לְהוֹסִיף עָלָיו תּוֹרָה וּתְפִלָּה זו עֲבוּדָה, וּמִצּוֹת, וְלְהַחֲזִיק בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, וְכִמוֹ שֶׁהֶעֱלָה הוּא שׁוֹמֵר לְפָרִי כֵּן הַשְּׂמִיעָה הוּא שׁוֹמֵר לְהָאֱמוּנָה, וְכִשֶּׁהוּא חִזּוֹק בְּהָאֱמוּנָה טוֹב אַחַר כֵּן לְשִׁמְעַת כָּבֵל פַּעַם וְלְהוֹסִיף לְהַבִּין וְלַעֲסֵק בְּשִׁכְלוֹ, אֲבָל מִקֵּדָם צָרִיף לְהִיּוֹת חִזּוֹק בְּהָאֱמוּנָה.

וְהִנֵּה כְּתִיב 'אֵתִי מִלְּבָנוֹן פִּלָּה אֵתִי מִלְּבָנוֹן תְּבוֹאֵי תְּשׁוּרֵי מִרְאֵשׁ אֱמֻנָה' (שה"ש ד ח), הִנֵּנו אֶפְלוּ כִּשְׁהָאָדָם בְּמִדְרָגָה גְּדוּלָה וּגְבוּהָ, בְּחִינַת 'אֵתִי', אֵף עַל פִּי כֵן 'תְּשׁוּרֵי מִרְאֵשׁ אֱמֻנָה', רֵאשִׁית הִיא הָאֱמוּנָה. וְעַל זֶה אֶמְרָנוּ כִּבְר, אֵתִי מִלְּבָנוֹן פִּלָּה אֵתִי מִלְּבָנוֹן תְּבוֹאֵי רֵאשִׁי תִּיבּוֹת אֱמֻנָתְךָ פִּסְדֵּרְךָ. תְּשׁוּרֵי מִרְאֵשׁ

אֱמֻנָה רֵאשִׁי תִּיבּוֹת אֱמֻנָתְךָ לְמַפְרָע. לְהוֹדִיעַ וְלְהִרְאוֹת הַכֹּל שֶׁהֶעֱקָר הִיא הָאֱמוּנָה, וְכִמוֹ כֵּן כְּתִיב אֲצֵל אֲבְרָהָם 'וְהָאֱמֻנָה בַּה' וְכו' (בראשית טו ו).

וְלִכֵּן כְּתִיב 'לְהַגִּיד בְּכִקָּר חֲסִדְךָ' (תהלים צב א), הִנֵּנו כִּשְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְשַׁפֵּיעַ חֲסִדִּים לְהָאָדָם וּמֵאִיר לוֹ כְּכִקָּר, צָרִיף לְהַגִּיד וְלְהוֹדוֹת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא עֲבוּר חֲסִדִּים שְׁלוֹ, וְהָאֱמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת, הִנֵּנו אֶפְלוּ כִּשְׁהָאָדָם הוּא בְּבַחֲחִינַת לְלָלָה וְאִין אִוֵּר לוֹ, צָרִיף גַם כֵּן לְהוֹדוֹת וְלְהָאֱמִין בַּה' בְּהָאֱמוּנָה, וְעַל דִּי הָאֱמוּנָה שִׁיאֱמִין בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא יְשַׁפֵּיעַ לוֹ חֲסִדִּים טוֹבִים.

באור המדרש על פי הג"ל

וְזֶהוּ פְּרוּשׁ הַמִּדְרָשׁ: 'מֵה הַתְּפִיחַ הַזֶּה פְּרִיֹו קֵדָם לְעָלְיוֹ' הִנֵּנו הַפְּרִי קֵדָם לְהַשׁוֹמֵר, כֵּן יִשְׂרָאֵל הַקְּדִימוֹ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע' הִנֵּנו שֶׁהַקְּדִימוֹ מִקֵּדָם הָאֱמוּנָה שֶׁהוּא עִקַּר הַפְּרִי כִּמוֹ שֶׁדְּבַרְנוּ, וְאַחַר כֵּן וְנִשְׁמָע, וְד"ל:

וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו כַּמַּעֲשֶׂה לְבַנַּת הַסַּפִּיר כּו' (כד ו)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

באור עגנו ל'בנת הספיר' ר'עגם השמים' על דרך פנימיות | החלוק בין לשון בני ישראל ללשונות העכו"ם

הִנֵּה מְבָאָר בְּעֵנֵן 'וַיֵּשֶׁב ה' מִלְּךָ לְעוֹלָם' (תהלים כט ו) שִׁישׁ בְּחִינַת פֶּסֶא – פֶּס א' – הַמְּלִבִּישׁ וּמְכַסֶּה לְאוֹר הַנִּמְשָׁךְ מִבְּחִינַת 'כִּמְרָאָה אָדָם' כּו' (ויחזקאל א כו) עַד שִׁיּוּכַל לְהִיּוֹת הַתְּהוּוֹת הַיֵּשׁ וְדָבָר נִפְרָד בְּעוֹלָמוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיהָ, וּבְחִינַת הַתְּהוּוֹת הַיֵּשׁ זֶהוּ בְּחִינַת 'תַּחַת רַגְלָיו'. מֵה שָּׂאִין כֵּן בְּחִינַת יָד הוּא לְמַעַלָּה מִבְּחִינַת פֶּסֶא, וְאִין שֵׁם בְּחִינַת יֵשׁ וְדָבָר נִפְרָד רַק אֵיהוּ וְגִרְמוּהִי חַד.

התורה, שהתורה היא מהשמים והאותיות הן מבחינת טהירו עילאה (זהר ח"א טו.) ונמשכה למטה גם כן תחת רגליו בעשיה פנ"ל.

ונמצא, 'לבנת הספיר' ו'עצם השמים לטהר' הם בחינת שתי מיני אותיות הנ"ל, שעל ידי שתי מיני אותיות הנ"ל הוא עלית הנשמות אחר וירדתן שירדו מבחינת טהורה היא להיות בבחינת רגל פנ"ל, ועל ידי שתי בחינת אותיות התורה הנ"ל שהם בבחינת 'תחת רגליו' על ידי זה הוא העליה.

וזהו ו'יראו את אלקי ישראל'. דהנה לעיל מניה כתיב ונגש משה לבדו אל ה' וזהו והם לא יגשו. כי שרש בחינת משה היה למעלה מבחינת פסא ה' המתלבש בבריאה יצירה עשיה. ולכן נתנה התורה על ידו, כי התורה ירדה מן השמים הינו שנמשכה מאצילות לבריאה דרך בחינת הפסא הנ"ל.

וכדי להמשיכו ולהורידו מאצילות לבריאה היא על ידי משה רבנו עליו השלום ששרש השגתו היה בבחינת אצילות ממש וכמו שנאמר בו 'מן המים משיתיהו' – מבחינת מים עליונים (ראה זהר ח"ב כא.: וראה תורת מנחם חט"ז עמ' 177-176) שהוא בחינת אצילות כו'. וזהו 'תורה צוה לנו משה' – שהמשיך התורה מאצילות לבריאה יצירה עשיה.

מה שאין כן הזקנים לא היתה השגתם באצילות כלל רק בבריאה, ולכן נאמר בהם ו'יראו את אלקי ישראל', בחינת 'אלקי' הוא מדת הצמצום והסתתר בחינת הפסא הנ"ל. מה שאין כן במשה כתיב ונגש אל ה' – שהוא בחינה שלמעלה מהצמצום דשם אלקים דהינו למעלה מבחינת הפסא.

ולהיות שהשגת הזקנים היה מבחינת אלקים שהוא אחר העולם דכסא הנ"ל, לכן שם ראו והשיגו בחינת 'לבנת הספיר' ובחינת

על כן אמר ותחת רגליו, שהוא למטה מבחינת פסא הנ"ל, שם הוא בחינת לבנת הספיר. פרוש 'לבנת' הוא מענין בחינת לבנים, שהוא ברור והעלאת האותיות של השבעים לשון, שלאחר הברור הם בחינת לבנת הספיר – שמאירים כספירים וכמו שנאמר 'מקום ספיר אכניה לא ידע אגוש ערכה' (איוב כח ט).

ולקרב הדבר אל השכל איך אפשר שאותיות של שבעים לשון יתעלו כל כך על ידי עסק התפלה והתורה להיות גם כן כמו אבני קדש עד שנקראים לבנת הספיר.

אך הענין, דהנה אנו רואים שבכל עם ועם המדבר פלונו עם כל זה אין בכל לשון רק הברת הכ"ב צרופי אותיות שבה' מוצאות הידועים אחה"ע מהגרון כו' כמו בלשון הקדש, רק השנוי בין שאר לשונות ללשון הקדש הוא בלשון, שצורף ב'ש' של לשון הקדש, דאותיות אלו ביי"ת שי"ן רי"ש הן מחיה ממש את הבשר בדבר ה' בששת ימי בראשית. מה שאין כן בשאר הלשונות שהם הספמיים כמו שאיתא בפרדס שער האותיות ובשל"ה.

וכן תמונת אותיות דכתב אשורי רמז לענינים נפלאים, שהרי רבי עקיבא היה דורש על כל קוץ כו', וכל זה אינו פלל וכלל בשאר כתבים ולשונות. אבל עם כל זה הברת כ"ב אותיות יש בהן גם כן בשוה.

וידוע דשרש כ"ב בחינות אותיות אלו נמשכים ממקום גבוה מאד ולמעלה מהשכל רק שרקען בפה כו', אם כן על כל פנים אנו רואים שגם שבעים לשון יש שרש להאותיות למעלה, לכך יוכלו להתעלות על ידי מסירות נפש בקריאת שמע.

וזהו בחינת 'לבנת הספיר' שהוא 'תחת רגליו', דהינו בברור מבחינת נגה. ושם יש גם כן כ'עצם השמים לטהר' שהוא בחינת אותיות

אל תכזב בשפחתך, ולכאורה אינו מוכן, הלא היא בעצמה אמרה 'הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדש עובר עלינו תמיד' (פסוק ט שם) ולמה אמרה 'אל תכזב בשפחתך' כמו שלא היתה מאמינו.

אך נראה שהיא הבינה מדבריו הקדושים שאמר 'את חבכת בן', שאינו דבר של קימא, כמו שפרש רש"י ו"ל: אל תאמר חובקת בן מה לי חבוקו אם סופו לקברו וכו', ועין מצודת דוד תשעשע עצמך וכו' חובקת בן המורה לשעשוע עין שם, והיא לא רצתה כי אם דבר של קימא, ובשביל כך אמרה לו 'אל תכזב בשפחתך', כי פזב נקרא דבר שאינו מתקיים וכמו שנקרא 'וכמוצא מים אשר לא יכבו מימיו' (ישעיה נח יא), כי למה לה דבר שאינו של קימא.

החפץ לעוברו יתברך דוקא בהתלהבות הוא שקר ואינו דבר של קימא

וזה הענין בעצמו הוא בענין עבודת ה', שאדם הרוצה הרגשה הרגשה בעבודתו, הוא רוצה השעשוע וזה אינו דבר של קימא, וגם יש לאותו העבדות אחיזה בעולם הזה, וכל דבר שיש לו אחיזה בעולם הזה הוא שקר, דהוא עלמא דשקרא, וכן כשרוצה התלהבות דוקא, הוא שקר שאינו דבר של קימא, כי אם לא יהא לו התלהבות לא יהא עובד כלל? **ובנדאי** כשיש לאדם התלהבות הוא מעין עולם הקא, אבל לאמר שאם אין לו התלהבות אינו יכול לעבד, זהו שקר, רק צריך אדם לעבד כמו שהוא ולא להסתפל על חסרון הרגשתו, כי קודשא בריך הוא ואורייתא חד (זהו ח"ג עג), וכמו שהבנא יתברך שמו אין סוף ואין בו תפיסה והרגשה כלל, בן אורייתא [עבודה] צריך להיות בלי תפיסה כלל.

באור דברי רש"י 'אל תכזב בשפחתך'

וכזה יש לפרש מה שאמרנו חז"ל (ברכות נד.) 'בכל לבבך בשני יצריך, והינו שצריך

כעצם השמים' שהם שתי בחינות אותיות הנ"ל. דהינו שיש שם גם בן מבחינת עצם השמים' והוא אותיות התורה שנתנה מהשמים שהרי נמשכה ונתלבשה גם בן תחת הפסא הנ"ל. וזהו בחינת אבני קדש. ועוד יש שם גם בן בחינת 'לבנת הספיר' שהם אותיות המתבררים משבעים לשון שבחינת אותיות אלו אינם דוקא רק תחת בחינת פסא כנ"ל באריכות (עו, ד – עח, א):

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו (והיו חרו במרכניהם דאתקבלו ברעוא כאלו אכלו ושתו, תרגום אונקלוס) (כד יא)

חַמַּדַּת דָּוִד

רבי דוד צבי מנייטאדט זיע"א

לא ישגיח כלל על שאין לו חשק לעבודת השם אלא יעבד את השם כמו שהוא | המרגיש שעובד את הבורא אין עבודתו שלמה

לכאורה אינו מוכן מפני מה נחשב להם זאת לחטא, [דקא אמרו חז"ל שנתחייבו על ידי זה רק שלא רצה השם יתברך לערבב שמחת מתן תורה].

אך הענין הוא, כי לפעמים הולך האדם בעצבות על שאין לו התלהבות בעבודתו ואינו רוצה להתפלל, כי רוצה להרגיש טעם בעבודתו, ובאמת לא בן הוא, רק צריך האדם לעבד את ה' כמו שהוא באיזה מעמד ומצב, הן מתוך חשכות, דהינו כשאין לו מחין, ואפלו אם מרגיש בעצמו שמלכלך בחטא חס ושלום, ולא להסתפל על שום דבר, כי כשאדם מרגיש עבודתו אין עבודתו שלמה ואינו דבר של קימא.

באור דברי האשה השונמית 'אל תכזב בשפחתך'

כמו שיש להוכיח מהפסוק (מלכים ב' ד טו) שאלישע אמר לשונמית 'למועד הזה וכו' את חבכת בן ותאמר לו איש האלקים

ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל (כד י"ז)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

כשיש לאדם חשק בעבודת הבורא זו הוכחה שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו

ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל (כד י"ז). דהנה האדם בעבודתו להשם יתברך בתורה ובמצוות מביא תענוג גדול למעלה, וכשאדם רוצה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, הפחינה הוא על זה אם אדם רוצה שלבו בוער פאש ומתלהב תמיד לעבד אותו, ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא, אז בודאי מוכח שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסייעין לו מן השמים ושולחין לו ממשבות קדושות לתוף לבו. ולזה אמר ומראה כבוד ה' כו', שהסימן כשימצה אדם לידע אם רוצה כבוד ה' והקדוש ברוך הוא נהנה ממנו, ולזה כאש אכלת, אם לבו בוער פאש, וקל להבין:

פרשת שקלים ור"ח אדר

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

בחדש אדר מתעורר בשמים תשוקה לישראל, וכל איש ישראל צריך להתעורר בתשוקה בוערת לנדב כל אשר לו לעבודת השם יתברך

כי תשא את ראש בני ישראל (שמות ל יב). כפי ששמעתי מפה קדוש זקני מורי ורבי ז"ל שפכל חודש אדר נתעורר למעלה תשוקה לישראל, וזה פרוש שם 'אדר' מלשון דינה, כדאימת במדרש תרומה (שמות רבה לג א) משל

האדם ביער הטוב לעבד בעבודה ביגיעה, ולסלק הרגשותו, כמו שיש לו עבודה בעת שמסיתו יצר הרע שאז צריך להתגבר בעבודה נגדו, כן בעת שיש לו יצר טוב צריך לעבד בהתגברות.

באר מהארמו"ר מקאצק זיע"א על הפסוק 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תכין יראת ה'

ושמעתי מרבנו הקדוש מקאצק זצלה"ה על הפסוק 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תכין יראת ה' (משלי ב ד-ה), פי מטמון הוא יותר חשוב מ'אם' [דמטמון הוא אוצר שפמטימים, ויש בו זקב ואכנים טובות], והנה הבקוש הוא הרצון, מה שאדם רוצה לעשות, ועל כן מבקש איה לעשות, ואולם החפוש הוא העשיה והיגיעה, מה שאדם מחפש בכל זוית מה שצריך לו.

ולזה אמר, 'אם תבקשנה ככסף', אם הבקוש דהינו הרצון, 'הא אצלך בגדר כסף, אז צריך להיות החפוש והיגיעה בגדר מטמון שהוא יותר מ'אם', כי העקר הוא היגיעה וצריך להיות יותר מן הרצון.

באר יצדיק באמונתו יתיה'

וזהו פרוש הכתוב 'יצדיק באמונתו יתיה' (חבקוק ב ד), פי לכל מדה ומדה יש לאדם הרגשה, דהינו מדת אהבה או מדת היראה הוא יודע שהוא אוהב או ירא, אבל החיות אינו יכול להרגיש, וזהו שנאמר 'יצדיק באמונתו יתיה', פי יסוד העבודה היא אמונה צריך להיות כמו חיות, שאינו מרגיש החיות.

ומפני זה היה נחשב להם לאצילי בני ישראל לחטא מה שהיה להם שמחה מן קרבנם שנתקבל לרצון והיה להם הרגשה מן העבודות בבחינת עולם הזה, וזה אינו עבודה בשלמות שאינו דבר של קניא, והבין:

שהשם יתברך מסר עולמו לטבעיים המה הפוכים ומזלות ועל ידם מתנהגת ההנהגה הטבעית כפי שפיטת המזלות לכל זמן, וזולת כשעולה ברצונו יתברך שמו לשרדם בנס.

והנה בהגיע תור וזמן הנס שנעשה לישראל בחדש אדר שהיה הנס טבעי בלא שדוד המצורקה, ואף על פי כן נתודע לכל באי עולם כי יד ה' עשתה זאת ולא נסתפק שום כן אדם לומר שהיה הענין הזה במקרה בזולת השגחת משגיח (כאשר הארכנו בהסברת הענין הזה בדרושי חנכה ועוד יתבאר להלן בעזה"י), אזי אף נתודע לכל שגם הנהגת הטבע הוא הכל בהשגחה נפלאה מאת המשגיח ברוף הוא וברוף שמו, ממילא כל עסקי העולם וכל עניניו שקונה האדם עשר ונכסים הכל היא בהשגחת המשגיח ולא יוסיף ולא יגרע האדם ברב השתדלות וחריצות.

ולא יאמר האדם פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה, רק ידע עם לכבו פי השם יתברך המשגיח וכל יכול הוא הנותן לו כח לעשות חיל, הגם שמשפדל האדם בטבע במסחר ובמשא ומתן, השגחתו יתברך שמו היה בעניני הטבע ההוא לתן לו כח ואמץ להשתפר ההון ועשר, בענין שנראה בעליל בנס דחדש אדר שהיה בטבע, עם כל זה הכירו וידעו כל באי עולם שהיא בהשגחה נפלאה, וכאם יאמר האדם פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה הגה לא יתקומו נכסיו.

וזהו שרמזו חז"ל הרוצה שיתקומו נכסיו ישע בהן אדר - הינו יתקע בהן הענין הנרצה באדר שהיה גם מפלג בטבע להתודע ולהגלות שהכל בהשגחה נפלאה גם כל הענינים הנעשה בטבע, הבן כי קצרת:

למלך שאמר לחתנו טובה זו עשה לי בכל מקום שאתם הולכים קיטון אחר עשה לי ואדור אצלכם, וטרם שבא ניסן ראש חדש של גאלה, נתעורר חדש מקדם אותו תשוקה שהיה אז טרם גמר המשפן.

ובכן צריך איש ישראל להתעורר בלבו תשוקה בוערת להתנדב כל עצמו וחייתו והונו להשם יתברך, שישתוקק מאד שנזכה לעבד לפניו יתברך שמו בכל לב ונפש, ויתנדב 'שקל' ראשי תבות ש'בתך ק'ומך ל'כתך, להתקשר בכל בו יתברך שמו, עד כאן לשון קדשו, על ידי התלהבות התשוקה אדם מתהפך לגמרי לעלות מכל מדות רעות שהיו לו, וכיין שהתנדב לעבד ה' יתברך בכל כחותיו ממילא יתנהג בכל מדה פאזהרת חז"ל והלכת בדרךיו, מה הוא רחום וכו'.

בני יששכר

בני צבי אלימלך מדינב זיע"א

בחדש אדר נחבר שכל הנעשה בטבע הוא בהשגחה מדקדקת

בגמרא ריש פרק ב' דמסכת יום טוב (ביצה טו) הרוצה שיתקומו נכסיו ישע בהן אדר שנאמר אדיר במרום ה' (תהלים צג ד), עד כאן. כל הרוצה משתומם על המראה ויבין שדברי חז"ל המה רמיזא דחכמתא (ועיין בדרושי חנוכה פירשנו בארוכה), וקצת נדבר בקצור.

דהנה בניסן נתגלו נסים נגלים לבאי עולם ונתגלה לכל פי השם יתברך משדד המצורקה בוכבי השמים וכסיליהם, אבל הנהגת הטבע איך השם יתברך מנהיגם בחפצו ורצונו בהשגחתו על כל פרט ופרט הכל בהשגחה נפלאה לא נתאמת עדין לכל באי עולם לאותן שאינן מבני בנייה של תורה, והיו סוכרים

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א
דגים מורים על חשק וצמאון התורה

על כן ענג שבת בְּדָגִים, שְׁמֹרֶה בְּקִדְשָׁהּ עַל חֲשֵׁק הַתּוֹרָה – כְּדָגִים שֶׁמְקַבְּלִין הַמַּיִם בְּצִמְאוֹן כְּמִי שֶׁלֹּא טַעְמוֹ טַעַם מַיִם מִימֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ בְּכִרְאִישֵׁית רַבְּהַּ (צו ג) (פרשת ורא - אות ה):

כדגים אין ערוך טוב ורע כיון שלא פגמו
בחסא עץ הדעת

עקר ענג שבת בְּדָגִים, משום שְׁאִין בָּהֶם שוים אסור חֲלָב וְגִיד הַנֶּשֶׁה, וּבְעוֹפוֹת יֵשׁ עַל כָּל פְּנִים אִסוּר דָּם וְנִבְלָה, מֵה שְׁאִין כֵּן בְּדָגִים, מִכֵּל דְּבָדָגִים אִין בָּהֶם עָרְבוּב טוֹב וְרַע, שֶׁלְּכָל בְּהֵמָה וְחִיָּה וְעוֹפוֹת הָאֵכִילָה תְּהֵא מַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע (כמו שדרשו דברים רבה פי"ט) וְלְדָגִים לֹא נֵאמַר שֶׁהָאֵכִילָה, שֶׁהִיוּ אִזּוּ בְּגוֹן עֵדוֹן (כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר) (פרשת אמור - אות ו):

רמתים צופים

רבי שמואל משינאנוה זיע"א
תלמידי חכמים מגלגלים כדגים

פעם אחת שְׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ ז"ל (מהרבי רבי בונים מפרשיסקא זיע"א), שְׁבְּדָגִים יֵשׁ גְּלוּגוּלֵי שֶׁל תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים בְּכֻלָּם. [וְכֵן כְּתוּב בְּחִזְיוֹנוֹת רַבֵּי חַיִּים ווִיטְאָל], וּפְעַם אַחַת הִלְכְּתִי בְּרַפְסוֹדַת עַל הַנְּהָר, וְהִנֵּה דָג גְּדוֹל הַשְּׁלִיף אֶת עֲצָמוֹ עַל הַפְּלִי, וְלִקְחֹתִי הַדָּג וְחִנְנֵתִי אוֹתוֹ בְּעֲצָמֵי, וְעָרַכְתִּי עָלָיו 'כֵּל נְדָרִי'. עַד כָּאן דְּבָרֵי קִדְשׁוֹ:

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפשטיין זיע"א
שרש הדגים מעולם קדוש ונבונה מאד ומרמז
על עינא פקוחא

הנה ידוע בספרי קדש שְׁכָל הַבְּרוּאִים יֵשׁ לָהֶם שְׂרָשׁ בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים. וְהִנֵּה

מאכלי שבת – אכילת דגים

בעל שם טוב

רבי יטרָאָל בעל שם טוב זיע"א
הבעש"ט דר במעוזיבוז כיון שהיה קל להשיג
שם דגים לשבת קדש

בשם הַבְּעַל שֵׁם טוֹב זֶה"ה, שְׁמֵן הַשְּׂמִים נִתְּנָו לֹו בְּרַחֵם לְדוֹר בְּנֵעֲמָרוֹב אוּ בְּמַעֲזוֹבוֹז אוּ בְּעִיר שְׁלִישִׁית, וּבְחֵר בְּמַעֲזוֹבוֹז שְׁשֵׁם שְׂכִיחִים דָּגִים וְקָל לֹו לְהַשִּׁיגֵם עַל שַׁבַּת קִדְשׁ (זכרון טוב):

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א
חמרת ההקפדה לאכל דגים בשבת

בשם הַרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי שְׁלֵמָה קֶאֱרִלְיָנְעֵר זְצוּקְלֵלְה"ה: צָרִיף לְדָאָג יוֹתֵר אִם אִין לֹו דָּגִים בְּשַׁבַּת יוֹתֵר מַעֲנִין שְׁאֱמָרוּ בּוּ רַז"ל (יומא פח). יְדָאָג כָּל הַשְּׁנָה חַס וְשְׁלוֹם:

קול מבשר

רבי שמחה בונים מפרשיסקא זיע"א
טעם אכילת דגים בשבת מפני שהיו ראשונים
לבריאת הבעלי חיים

טעם לְאֵכִילַת דָּגִים בְּשַׁבַּת. הַרַבִּי רַבִּי בּוֹנִים ז"ל אָמַר הַטַּעַם עַל מַה שְׁאָנּוּ אוֹכְלִים הַמֵּאֲכָל הָרֵאשׁוֹן בְּשַׁבַּת קוֹדֶשׁ דָּגִים, מִפְּנֵי שֶׁהַדָּגִים הָיוּ הַבְּרִיאָה הָרֵאשׁוֹנָה מִבְּעַלֵּי הַחַיִּים, וְקִדְשַׁת הַשַּׁבַּת הוּא שְׂרָשׁ הַחַיִּים, עַל כֵּן נִהְיָו יִשְׂרָאֵל לְהִתְחִיל הָעֲנָג שַׁבַּת מִמִּין דָּגִים (ישורש יעקב הגהות על שמע שלמה, פרשת משפטים דף כז, בשם שיח שרפי קודש):

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

בעל הדברי חיים זיע"א היה מפזר הון עצום כדי להשיג דגים לשבת

כן היתה הנהגתו של זקני הקדוש מצאנז זיע"א, שהיה מוציא עבור דגים לשבת סכום עצום של שמונים ריניש, ויבאוהו תקופה מלפני כמאה שנה בגאליציה היו יכולים לפרנס משפחה שלמה למשך שבוע עם ריניש אחד, וכבוד גדשת אבי אדוני מורי ורבי זיע"א שאכל אז קעסט בצאנז קבל מזקני הקדוש ריניש אחד לשבוע].

אמנם על פי רב גם זה לא היה לו, פיון שבקהר שעבר בצאנז לא היו דגי לאקס שאותם בקש זקני הקדוש להשיג (ראה מאור ושמש ליקוטים ד"ה במסכת חולין), לכן שלחו שליח מיוחד לקראקא בשדמי הנסיעה היו בחמש ריניש, והוא הביא משם דגים והיה משלם עליהם סכום נכבד ביותר עד פשמונים ריניש (שיעור חומש רש"י דברים תשמ"א):

דגים באים מעולם קדוש וגבוה מאד מאד שהוא מרמז על עינא פקיקא פידוע מספרי קדש, אשר על פן ההירוי לאכל בכל שבת דגים.

והנה כל הנבראים נבראו בלח התורה הקדושה פידוע ממאמר חו"ל, ומפני זה כל דבר שהוא מעולם היותר גבוה יש לו מקום גבוה בתורה. על פן בתורתנו הקדושה נכתב סנפיר לדגים הגם שאין צרף בו רק משום יגדיל תורה ויאדיר (ראה חולין טו), מפני שהם מרמזים לעולם גבוה מאד, על פן בא להם מקום מיוחד בתורה משום יגדיל תורה ויאדיר ודו"ק.

מעלת אכילת דגי לאקס לכבוד שבת וברוך הלצה יש בנמצא מין דג הנקרא במדינתנו לאקוס, ויש לו סנפיר יותר על שארי הדגים, והוא מפני שהוא מבחר ממיני הדגים, ובראי יש לו שרש גדול בתורה. ועל פן נרמז בהסנפיר שיש לו, מפני שנכתב סנפיר מותר בתורה משום יגדיל תורה (ליקוטים ד"ה במסכת חולין):

ארצות גאוני הדורות

העולם, אתה מבקש לתנה לבשר ודם, ומשה ענה להם 'משא ומתן יש ביניכם, קנאה יש ביניכם'.

ובארזו המפרשים (החיד"א בספרו 'כסא דוד' דרוש ד, ועוד), שתביעת המלאכים שהתורה מגיעה להם היתה מהדין של 'בן המצר', והינו שיש זכות קדימה בקניית הקרקע לשכנו של המוכר לפני כל אדם אחר, ואף הם, מושבם קרוב לה' יותר מאשר ישראל. עוד בארו המפרשים (החיד"א בספרו 'רוח דוד' דרוש ב, ועוד), שהיתה טענה נוספת למלאכים, פי מחמת

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א)

פרדס התורה

רבי בן ציון נסים פרדס זצ"ל

באיוזו טענה נצחו ישראל את המלאכים

יש לשאל, מדוע תקף אחר מתן תורה, הקדים הכתוב דינים השזכים לבית דין. ויובן על פי הגמרא בשבת (פח.) 'בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבוננו של עולם, מה לילוד אשה בינינו, אמר להם לקבל תורה בא. אמרו לפניו, חמדה גנוזה, שגנוזה לה תקע"ד דורות קדם שנברא

אבני זהב

רבי דוד גינאנדשטיין זצ"ל

מצות רציעת האזן מטלת על האזן להראות שאינו מרצה ממכירת העבד

הא דְּצִרְיָךְ הָאָדוֹן דִּקָּא לְרַצְעוּ וְלֹא אִישׁ אַחֵר, נִרְאָה מְשוּם דְּעַל יְדֵי נִמְכָּר לְעֶבֶד עֲבָרֵי נַעֲשֶׂה בְּזַה עֶבֶד לְעֲבָדִים וְנִתְקַ אֵת עֲצָמוֹ מֵעֲבָדוֹת הַקַּב"ה, וְלִזְה הַמְצָוה מְטַלֵּת עַל הָאָדוֹן לְרַצְעוּ לְהִרְאוֹת לְכָל פִּי אֶף דְּלוֹ נִמְכָּר לְעֶבֶד, מִכָּל מְקוֹם אִינוּ מְרַצָּה לְזַה, כִּי גַם הוּא עֲצָמוֹ הוּא עֶבֶד לְהַשׁי"ת, וְאִין מְהֻרָּאֵי לְיִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת לוֹ לְעֶבֶד.

מכה איש ומת מות יומת (כא יב)

ענמק הלכה

רבי מנחם מגלי ב"ר ברוך מלבוז זצ"ל

עברת הרציחה יתנוג ואל יעבר

יש לתן טעם הגון על אריכות הלשון מפה איש' ואינו יודע אם היא הפאה שיש בו מיתה הצרף הפתויב לומר 'ומת', אמאי לא פתיב ורוצח איש כמו שגאמר בעשרת הדברות 'לא תרצח' ולא איצטרף לומר ומת.

ונראה לעניות דעתי דבא הכתוב לרמוז מה שאמרו חז"ל (פסחים כה:) מסבא דרוצח יתרג ואל יעבר, וקמפרש הגמרא הטעם מסבא מאי חזית דדמא דינדך סומק טפי, דילמא דמא דחברך סומק טפי, וזה נרמז הפתויב מכה איש ומת אף על פי שהוא יהיה מת אם לא ירצה להפנות את חברו, אפלו הכי מות יומת.

וכי יזד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות (כא יד)

רצונם לקחתה לעצמם, כמו שאמרו "הנה הודף על השמים" (תהלים ח, ב), הרי הם כ'עני המתהפך בתורה', כלומר, פאדם המתעסק עם המוכר על ענין המקה, שאדם אחר שייבא ויקדמו בערמה, נקרא רשע. פמבאר בגמרא קדושין (טו.).

עוד יש להקדים את דברי הגמרא בשפת (י), 'כל דין שדן דין אמת לאמתו, מעלה עליו הפתויב כאלו נעשה שפת להקב"ה במעשה בראשית'. עוד מבאר בגמרא פבא מציעא (קח:), ש'שפתים אין דין 'בן המצר'. כלומר, שפת המבקש למכר את חלקו, זכות קדימה לקניית אותו החלק יש לשפתו, והוא קדם אף לבן המצר. וכן פסק בשלחן ערוך (ח"מ ס"י קעה ס"ה). והוסיף עוד (שם ס"מ"ט), שאפלו אם הוא שפתו בעסק אחר, ולא באותה שדה שמבקש למכר, עדין הוא קדם לבן המצר. עוד יש להביא את דברי הגאון רבי יונה נבון בספרו 'גחפה בפסח' (ח"ב ח"מ ס"י ד) בבאור דברי מהרשד"ם (ס"י קנו), שמתר לשפת לקנות את שדה שפתו אף בזמן שאחר מתענג לקנותו, ואין לזה דין 'עני המתהפך בתורה'.

ומעתה יש לבאר את סמיכות דיני משפט מיד לאחר מתן תורה, הוא כרי להצדיק את זכות ישראל בקנין התורה. כי בשל היותם בני אדם, המצא תמצא ביניהם הקטטה והכופח שתיבאם לבית הדין, ועל ידי הדין נעשים הם שפתים לה' במעשה בראשית. ומאחר וישראל נקראים שפתים לה', מתבטלת תביעת הפלאכים מטענת 'בן המיצר' ומטענת 'עני המתהפך בתורה', ומפח זה זכו ישראל בתורה. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ורצע אדניו את אזנו במרצע (כא ו)

לחם אִשׁוּר

רבי אִשׁוּר אֲנָשִׁיל יְהוּדָה מִלֵּךְ זצ"ל

הכנעת יצר הרע על ידי זכרון יום מיתתו לעתיד לבוא

יִישׁ לומר על דרך רמז המוסרי על פי מה שכתב בספר עוללות אפרים מה שאמרו חז"ל (ברכות ה.) 'נצחו מוטב, ואם לאו יזכיר לו יום המיתה', דלכן אמרו 'יזכיר לו יום המיתה' ולא אמרו 'יזכיר יום המיתה', דרצה לומר 'לו' דייקא יזכיר יום המיתה, שעתידי הקב"ה לשחטו כמו שאמרו (סוכה נב.), ועל ידי זה בודאי ינצחנו, ע"ש.

ואם כן ממילא יש לומר שזה שאמר גם כן וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה, דהינו היצר הרע הנקרא 'איש', כמו שדרשו רז"ל (סוכה שם) בפסוק (שמואל א' ב) 'ויצטוה לאיש הבא אלי' זה היצר הרע, עין שם, שיזיד על רעהו להרגו ברוחניות על ידי הסתו לךבר עברה, מעם מזבחי שאני עתיד לזבחו ולבטלו, תקחנו למות יהיה בדרך להמיתו ולרחקו ממך.

כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמו
וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים.
אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים
אם לא שלח ידו במלאכת רעהו (כב ו-ז)

ארץ צבי

רבי צבי הירש ב"ר יהודה ליב מנאידיסלאב זצ"ל

פשפש המעשים ונעשית ההשוכה

ותחלה גלף בדרך אשר דרוך בה הרב האלשיך ז"ל, כי יתן איש זה הקדוש ברוך הוא שנקרא איש, שגאמר (שמות טו א) 'ה' איש מלחמה', אל רעהו, זה האיש הישראלי, שגאמר (שה"ש ה טו) 'זה דודי וזה רעי', למען אחי ורעי' (תהילים קכב ח). כסף או כלים לשמו, רצה לומר, כל מה שימתן הקדוש ברוך הוא אל

האדם, יהיה אצלו בתורת פקדון, וידמה בעיניו כאלו הוא רק שומר על מה שנתן לו ה'.

וגנב מבית האיש, רצה לומר שגינע לו הפסד בממונו, אז יתנהג כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה.) אמר רבא ואיתימא רב חסדא, אם רואה אדם שישורים באים עליו, יפשפש במעשיו, שפשש ולא מצא, יתלה בבטול תורה, תלה ולא מצא, בידוע שהם ישורים מאהבה, עכ"ל.

וזה שכתוב **אם ימצא הגנב,** הינו שפשפש במעשיו ומצא את העון אשר חטא וגרם לו הפסד הזה, ישלם שנים, רצה לומר, הנה אם פשפש ומצא, בודאי עושה תשובה פהגן על העון ההוא, ואז ישלם לו הקדוש ברוך הוא כפלים על מה שהפסיד.

ואם לא ימצא הגנב, הינו שפשפש ולא מצא, ונקרב בעל הבית אל האלהים, רצה לומר, ילך לבית המדרש ללמד תורה, אשר שם מושב האלהים, כמו שאמרו 'יתלה בבטול תורה'.

ועוד רמזה תורתנו הקדושה **ואם לא ימצא הגנב**
וגו', הינו שתלה ולא מצא כנ"ל, בידוע שעל ידי ישורים הללו ונקרב בעל הבית אל האלהים, רצה לומר שהם ישורים של אהבה, ועל ידם נתקרב אל האלהים. (דרוש עיר חבון בית א)

אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע
אשמע צעקתו (כב כב)

דברי שלמה

רבי יוחנן קורטבוים זצ"ל

יתום ואלמנה הצועקים אל ה' אינם בכלל מוסרי דין לשמים

פרוש רש"י ז"ל שם ידוע, ולי נראה דהנה איתא בגמרא (ר"ה טו:) המוסר דין לשמים נפרעין ממנו תחלה, ואם כן אפשר

מכיון שבנתינתה לגר מקיים מצות "וחי אחיך עמך" (ויקרא כה, לו), ובמכירתה לנכרי אינו מקיים שום מצוה. ברם בהלואה, אשר לא רק בהלואה לישראל בחנם יש מצוה, אלא גם בהלואה לגוי ברבית יש מצוה, שגאמר "לנכרי תשיך" (דברים כג, כא), הנה מקום לומר שיעדיף הלואה לגוי ברבית, שבה גם מקיים מצוה וגם מרויח לעצמו. לפיכך אמר הכתוב "את עמי", שהלואה לישראל קודמת להלואה לגוי ברבית. (באדיבות

מכון חכמי ספרד' נתיבות)

והנה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני כב

(כ)

אֲדַרְת אֲלֵיהוּ

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

תפלה בשמחה מתקבלת ברצון

יבן בס"ד כי ידוע שהתפלה צריף שתהיה בשמחה, ואם האדם יתפלל בשמחה אזי תתקבל תפלתו בְּרָצוֹן, וידוע (ב"ר מב ג) שכל 'והיה' הוא לשון שמחה. וזה שאמר והיה כי יצעק אלי, 'והיה' לשון שמחה, רצה לומר שאם מתפלל בשמחה, אזי ושמעתי כי חנון אני שתפלתו מתקבלת.

מלאהך ודמעך לא תאחר (כב כח)

מגלה צפונות

רבי אליהו הכהן האייתמרי זצ"ל

סגלת הדמעות לפרנסה טובה

ובדרך רמז מלאהך ודמעך לא תאחר, כלומר פני שכיב מלאהך שתתמלא ביתך מפל טוב, ודמעך לא תאחר כי שערי דמעה לא ננעלו, ובהתחננוך לפני הקב"ה בדמעות שליש מלא אותך מפל טוב.

לומר דאין לירא מן היתום והאלמנה שיצעקו לשמים הלא יפרעו מהם תחלה, אף באמת ליתא דתשושי פח כמוהם אשר אין להם שום עצה אחרת מכרחין הם לצעק אל ה', לזאת ישמע ה' צעקתם וינקם נקמתם. וזה פרוש המקרא אם ענה תענה אתו, אין לו שום עצה כי אם צעק יצעק אלי, לזאת שמוע אשמע צעקתו, ולא יהיה בכלל מוסר דין לשמים.

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך (כב כד)

לך דויד

רבי דוד הפהן סקלי זצ"ל

כשבאות לאדם כמה מצות, איזה מהם יעדיף

הגמרא בבבא מציעא (אז), לומדת מתוספת התבות "את עמי", שיש להקדים נתינת הלואה לישראל מאשר לגוי. ושאלה הגמרא, והלא דבר פשוט הוא שיש להקדים את הישראל לגוי? ותראה, שהחידוש הוא אף שההלואה לגוי היא ברבית ולישראל בחנם, ובהלואתו לישראל מוגע רוח מעצמו, אף על פי כן ישראל קדם לגוי.

והקשה הרא"ם, שעדין תבות אלו יתרות. כי את הקדמת ישראל לגוי, אפשר ללמד מהפסוק "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מר לנכרי" (דברים יד, כא), שדרשה הגמרא בפסחים (כא), שצריך להקדים נתינה לגר לפני מכירה לגוי, אף אם בקף שנותן לגר ולא מוכר לגוי מפסיד קסף. וכל שכן שיש להעדיף את ישראל בחנם מגוי ברבית.

ונראה לכאר שמענין נבלה בלבד, לא היה אפשר ללמד שיש להעדיף את הישראל. כי אפשר שדוקא בדין נבלה יש להעדיף את נתינתה לגר מאשר למכרה לנכרי.

לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס (כג א)

חֲדָר נֹאֶה

רבי נסים אלקים זצ"ל

הקורא קריאת שמע בלא כונה כאלו מעיד עדות שקר

מִצְאָתִי פתוב בכתבי עטרת ראשי ר"א ז"ל משם הרב המו' פנהא רבה משא"ב המלאך רפאל ארזי הכהן ז"ל, והוא בהקדים מה שאמרו רז"ל (עין ספר חרדים פרק טו) כל הקורא קריאת שמע בלא פונה כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, והוא רמז בכאן העין שבסוף 'שמע', וזהו 'שבסוף 'אחד' הם 'עד', דאם חס ושלום לא פון יעשה 'עד חמס'. וזה אומרו לא תשא שמע שוא לקרות קריאת שמע בלא פונה, כדי שלא תהיה עד חמס.

מַגִּיד תְּהִלּוֹת

רבי יחיאל איבל ממליץ זצ"ל

הגבהת הקול בקריאת שמע

שְׁמַעֲתִי מהרב החסיד מזאוויתוואסט שאמרה תורה שכל תשא קולך לצעק 'שמע ישראל' והוא אף שוא, כי לך בל עמך, כי זה שאנו מרימים קול הוא להעיד בפה מלא שהוא יחיד ומיוחד ואין פיהודו, אשר על פן הע' מתבת שמע וזהו מאח"ד המה גדולים בתורה, להורות על העדות שהוא עד ואנחנו עדים בכרך, אבל המשיא קולו שוא הוא עד חמס, וזהו שאמר אל תשית ירך להיות עד חמס.

לא תטה משפט אבינך כריבו: מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע (כג

(ו-י)

מִטָּה יוֹסֵף

רבי יוסף יקואל זצ"ל

אסור לרנן לשקר כדי שיצא הדין אמת

יִשׁ לנדקדק, מאחר שצנה הכתוב "לא תטה משפט", מה הצורך להוסיף ולצוות "מדבר שקר תרחק". עוד קשה, וכי יעלה על הדעת, שיהרגו הדינים אדם על לא עול בכפו, עד שמצנה התורה "ונקי וצדיק אל תהרג". ועוד, מהו "כי לא אצדיק רשע", וכי מי הוא זה אשר מלאו לבו לחשב כי יצדיק ה' את הרשעים.

וְנִרְאָה לכאר, בהקדים את דברי הגמרא בסנהדרין (יז.), 'אמר רב פנהא, סנהדרין שראו כלם לחובה, פוטרים אותו. וכן פסק הרמב"ם (הל' סנהדרין פ"ט ה"א), 'סנהדרין שפתחו כלם בדיני נפשות תחלה, ואמרו כלם תיב, הרי זה פטור, עד שיהיו שם מקצת מזופים, שיהפכו בזכותו וירבו המטיבים, ואחר כך יהרג'.

וְאִפְשָׁר על דרך זו שבא הכתוב לומר שאם רואה הדין שכל הדינים פסקו למיתה, ואף הוא חושב כן, אף יודע שאם יפסק גם הוא כמותם, הרי שהגדון למיתה יפטר מן הדין לחלוטין, ומחמת פן רוצה אותו דיין לומר שפטור האיש, בכדי שיתקם דיין זה "אחרי רבים להטת" (שמות כג, ב) ויתחשב מיתה, כמו שהוא וכלם חושבים באמת. עם כל זה, אמר הכתוב "מדבר שקר תרחק", שעל הדין להתרחק מדברים שהם שקר, אף אם תוצאותם היא אמת. וכדי שלא תאמר שהכתוב מדבר על סתם בני אדם שעליהם להתרחק מהשקר, ולא על הדינים, לכן שנה הכתוב ואמר "ונקי

דְּכַבֵּר הַזְכָּרָה בְּכַתוּב, וּלְפִי זֶה יָכוֹל לוֹמַר שְׁמוֹר
לִי בְּצַד עֲבוּדָה זֶרָה שֶׁנִּזְכָּרָה בְּכַתוּב.

וְזֶה שְׁאָמַר וּבְכַל אֲשֶׁר אִמְרַתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ,
כִּי כָל עֲבוּדָה זֶרָה שֶׁהַזְכָּרָה בְּכַתוּב יָכוֹל
לוֹמַר שְׁמוֹר לִי בְּצַד עֲבוּדָה זֶרָה שֶׁהַזְכָּרָה בַּתּוֹרָה,
וְזֶהוּ 'תִּשְׁמְרוּ' לוֹמַר שְׁמוֹר לִי בְּצַד פְּלוֹנִי, וְשֵׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים שְׂלֵא נִזְכְּרוּ בְּכַתוּב לֹא תִזְכְּרוּ,
וְאָמְרוּ לִי שֶׁפֶן פִּרְשׁ הֵרֵב מִהַר"ם אֶלְגַּאזִי ו"ל.

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל
קיום המצוות על מנת לקבל פרס כעבודת
השתוף בנסתר

יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּמִצְוֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים בַּתּוֹרָה שֶׁמִּבְטִיחַ
ה' הַעוֹבְדֵי ה' שֶׁיִּנְצְלוּ מִכָּל רַע וְצָרָה וְיִגְוֹן,
אָבָל כָּבֵר כַּתֵּב הַחוֹכֵת הַלְּכָבוֹת (שַׁעַר עֲבוּדַת
הַאֱלֹהִים) דִּהְעוֹבֵד וְעוֹשֵׂה הַמִּצְוֹת עַל מְנַת כֶּן,
הוּא כַּעֲבוּדַת הַשְּׁתוּף בְּנִסְתָּר, דְּעוֹבֵד עֲצֻמוֹ
וּמְמוֹנֹ.

וְהִינֵנּוּ וּבְכַל אֲשֶׁר אִמְרַתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ בְּכֹל
שֶׁאִמְרַתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ מִכָּל רַע וְנִזְקָה,
אָבָל וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ, שְׂלֵא יַעֲלֶה
בְּדַעְתְּכֶם לַעֲבֹד אוֹתִי בְּשִׁבִיל הַשְּׂכָר, דְּזֶה כְּעוֹבֵד
עֲצֻמוֹ וּמְמוֹנֹ, וְהִינֵנּוּ 'אֱלֹהִים אֲחֵרִים'.

וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל
פִּיד שְׁלֹשׁ רִגְלִים תַּחַג לִי כִשְׁנָה (כג יג יד)

שַׁעַר הַחֲצֵר

כפי דוד בן שמעון זצ"ל

תָּקוּן חֲטָא הַעֲגַל עַל יְדֵי שְׁלֹשׁ רִגְלִים
מִצְאָתִי בְּסִפְרֵי כְּתָב יָד, וְשִׁמוֹ הַטּוֹב לֹא הִגִּיד,
וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: הִנֵּה יָדוּעַ מַה שֶׁאָמְרוּ
רַ"ל (שַׁבַּת פַּט.) כִּי לְשַׁעֲבָדוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת הַעֲגָל

וְצַדִּיק", כְּלוּמַר, מִי שֶׁיָּכוֹל לַצָּאת נָקִי וְצַדִּיק
כְּדִינוֹ, אִף אִם זֶה בְּסִפְתָּ שְׁפָלָם יִחְיִיבוּהוּ, "אֵל
תִּהְיֶה", אֵל תִּגְרַם אֶת מִיתָתוֹ בְּכַף שֶׁתִּזְכְּהוּ,
וְכִאֲמוֹר. וְאִם תֹּאמַר אִם כֵּן נִמְצָא שֶׁהַחֹטֵא,
שְׁפָלָם חִיבוּהוּ מִיתָה, יִהְיֶה נִשְׁפָּר, שֶׁהָיָה נִפְטָר
מִעֲנָשׁ, לְזֶה אָמַר ה' "כִּי לֹא אֶצְדִּיק רְשָׁע",
כִּי לֹא אֶתֵּן לְרְשָׁע זֶה לַצָּאת צַדִּיק, אֲלֵא אֶעֱנִישׁ
אֶת הָאִישׁ, וְהִרְבֵּה שְׁלוּחִים לְמַקּוֹם. (בַּאֲדִיבוֹת
'מִכּוֹן חֲכָמֵי סִפְרֵי נְחִיבוֹת')

וְשַׁחַד לֹא תִקַּח כִּי הַשַּׁחַד יַעֲזוֹר פְּקוּחִים וְיִסְלַף
דְּבָרֵי צַדִּיקִים (כג ה)

נְרֵפַת אַבְרָהָם

רבי אברהם אבינו פילד זצ"ל
סלוף הדיון על ידי נטילת השחד

כָּפַל הַעֲנִין בְּמַלּוֹת שׁוֹנוֹת, נִרְאָה דְּסִיפָא דְקָרָא
בָּא לוֹמַר שֶׁלְּפָעֲמִים אִם לֹא הָיָה נוֹתֵן
שַׁחַד הָיָה זָכָאי בְּדִין תּוֹרָה, וְהָיָה דְּבָרָיו צוֹרְקִים,
וְעַתָּה עַל יְדֵי שְׁלֹקַח שַׁחַד יָרָא בְּעֲצֻמוֹ לְזַכּוֹתוֹ,
שֶׁמָּה שְׁלָבוּ נוֹטָה לְזַכּוֹתוֹ לְפִי שְׁלֹקַח שַׁחַד,
עַל כֵּן יַצְדוּד לְסַלֵּף דְּבָרָיו הַמְצַדִּיקִים וְיִחְיָבוּ,
עַל כֵּן גַּם לְכָל הַצְּדִידִים לֹא תִקַּח שַׁחַד.

וּבְכַל אֲשֶׁר אִמְרַתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים
אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיד: (כג יג)

נַחַל קְדוּמִים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - הַחִיד"א
הזכרת שם עבודה זרה שנוכרה בתורה

פִּרְשׁ דְּרַךְ הַלְּצָה הֵרֵב הַגְּדוֹל מִהַר"ש אֵלִימָאן
ו"ל אַב"ד כַּעֲה"ק הַבְּרוֹן ת"ו בַּהֲדוּרוֹת
שֶׁלְּפָנֵי פְּגִינֹו, בְּמַה שֶׁאָמְרוּ (סַנְהֶדְרִין ג:) אֵל יֹאמַר
אָדָם שְׁמוֹר לִי בְּצַד עֲבוּדָה זֶרָה פְּלוֹנִית, וּפְרִיךְ
מִמָּאן דְּאָמַר 'הִיקָא בַּת מַר - בְּקַלְנוֹבוֹ', וּמִשְׁנֵי

ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח (כד ו)

חֲנֻכַּת הַתּוֹרָה

רבי אברהם יהושע השיל מקרקא זצ"ל

מנין שחלק המלאך את דם הכרית

פֶּרֶשׁ רש"י: מי חלקו, מלאך בן חלקו, עד כאן. ויש לזקק דילמא משה בעצמו חלקו. ויש לומר דהנה איתא בש"ס שלקח הדם מיד פשהתחיל לזוב מהבהמה, מדכתיב ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח, משמע שקבל מעקרא חצי הדם באגנת, ואחר כך המתין עד שייצא מהבהמה חצי הדם הנשאר בה כדי שיהיה לזריקה, עין שם. אם כן קשה איך ידע כמה תצא עוד, משום הכי מקרחים לומר דמלאך בן חלקו.

היה שש שעות ולא יותר, שגאמר (לב א) ויירא העם כי בשש משה רוצה לומר כי בשש, וקיימא לן (חולין צד.) דכדי שיתבטל האסור צריך נגדו ששים כדי שיתבטל, ועכשו כדי שיתבטל אסור העגל שהיה שש שעות צריכים אנו שלש מאות וששים שעות כדי לבטל אותם השש שעות. מה עשה הקב"ה, תקן לישראל שלש רגלים, שהם שבועת ימי ספה ושבועת ימי פסח ויום חג שבועות, ובאלו ט"ו ימים דוק ותשכח שלש מאות וששים שעות [וכו']. ע"כ דברי קדשו.

כי על פי סודו נראה לעניות דעתי שגהו סמיכות הכתובים בפרשת משפטים וכלל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלקים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך, שלש רגלים תחג לי בשנה. והכונה לומר ושם אלקים אחרים לא תזכירו כמו בראשונה במעשה העגל, הבט זמין וראה כי לתמן זה שלש רגלים תחג לי בשנה. (סי קסד)

מנושאי הפרשה

רבנו בחיי

רבי בחיי בר אשר זצ"ל

מצות שביבת הבהמה בשבת כדי שינוח האדם

ששת ימים תעשה מעשיך וכוים השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמך וינפש בן אמתך והגר (כג יב). באור זה למען ינוח שורך וחמך, כלומר מצות השבת שתעבד ששה ימים ותנוח בשביעי, למען זה ינוח שורך וחמך, וכן אמתך והגר, כי אין פונת הכתוב במצות שבת כדי שינוח השור והחמור, וכמוהו (דברים טו א) למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים, אשר באורו למען זה תזכר את יום צאתך.

וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך (כג כה)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

כשאדם נעשה שבע מאכילה מועטת שמתברכת במעיו לא יחלה

ידוע מה שכתב הרמב"ם (דעות פ"ד הט"ו) דרב חלאים רחמנא ליצילן באים מרבוני המאכל. וגם הרופאים בזמננו אומרים דאין לאכל רק מה שהגוף צריך לחייתו, ואמרתי דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, דנהו רמו כן וברך את לחמך, ואמרו חז"ל (ת"כ בחוקות) אוכל קמעה ומתברך במעיו, וזהו אם השבע בא על ידי הפרכה שיתברך במעיו ולא מרבוני אכילה, אז יחסרתי מחלה מקרבך.

קרבן מנחה

רבי ישׂרׂאל יעקב חאגיז זצ״ל

השור והחמור יהיו נוחים להשמע לו

ששת ימים תעשה מעשיך וכיום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך. רצה לומר אם תשמר השבת ותנוח בו, גם השור והא נוח להשמע לך. (ס' ק)

צמח דוד

רבי יוסף דוד ב"ר שבתי משאלוניקי זצ״ל

הזהיר וחסיד ביותר במצות השבת וזכה שאף בהמותיו ישמרו שבת

ששת ימים תעשה מעשיך וכיום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך. קשה טובא, וכי בשביל שינוח השור והחמור צנה לנו לשמר השבת, והרשב"א ז"ל הובא בעין יעקב סוף פ"ק קמא דברכות פרש דהכי קאמר, למען שתשבת ביום השביעי ולא תבוא לידי עשיית מלאכה ינוח שורך וחמורך כו.

ואפסור לומר עוד כמה שאמרו באבות דרבי נתן (פ"ח ה"ח), כשם שהצדיקים הראשונים היו חסידים כף בהמתם היו חסידות כמותם, גמליו של אברהם אבינו לא נכנסו לבית שיש בו עבודה ונה מימיהם שנאמר (בראשית כד לא) 'ואנכי פניתי הבית' מפני התרפים, ומה תלמוד לומר 'ומקום לגמלים' מלמד שלא נכנסו לביתו של לכן עד שפנה כל עבודה ונה מפניהם, מעשה בחמורו של רבי חנינא בן דוסא שגנבוהו. וכהאי גוונא איתא בפ"ק ג' דמענית (כד) רבי יוסי דמן יוקרת הנה ליה ההוא חמרא פד הנה אגר ליה כו. ורש"י ז"ל בפ"ק קמא דיומא סימן ה' (עין חידושי הריטב"א בעין יעקב יומא שם) הביא בשם ירושלמי, דרבי יוחנן בן תורתא נקרא בן על שם שמכר פרתו לגוי ולא רצתה לחרש בשבת עד שהלהף ולחש לה באזניה.

ובוראי דאין כל זה אלא בחסידים גדולים שמתקמת רב חסידותם באים לידי מדרגה זו שאפלו בהמתם חסידות כמותם, ועוד נראה שלכל צדיק פאותו דבר שהוא חסיד ביותר הו"א בהמתו חסידה, ולכן לרבי יוחנן בן תורתא היתה בהמתו חסידה במצות שבת, ולאברהם אבינו ע"ה בעבודה ונה, ולרבי יוסי דמן יוקרת בגזל.

וזה שאמר וכיום השביעי תשבת למען ינוח שורך כו, כלומר תעשה שביטה יתרה בחסידות גדול עד שבעבור שמירתך שבת ינוח גם בן שורך וחמורך, שכשאדם זהיר וחסיד ביותר במצות השבת גורם שגם בהמתו שומרת שבת.

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנון זצ״ל

טעם אסור מלאכת אכל נפש בשבת כדי שינוחו גם בהמותיו וכני ביתו

ששת ימים תעשה מעשיך וכיום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך. עין רמב"ן שהקשה 'למען ינוח' אינו מוכן, דהוא כמו בעבור, עין שם. ולפי עניות דעתי נראה דבר חדש, דהנה כבר נודע מה שחלק הרב המגיד (יו"ט פ"א ה"א) בין 'מלאכת עבודה' ל'מלאכת אכל נפש' שהוא מתר ביום טוב אף שהוא מלאכה.

והנה בשבת הזהיר אף על מלאכת אכל נפש, וזה הנה מפני שהתורה רצתה שינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר, ואם היה מתר מלאכת אכל נפש אפתי היה השור והחמור וכן האמה והגר עושים מלאכת אכל נפש, אבל כשאסרה תורה מלאכת אכל נפש, גם בן שפיר ינוח בן האמה והגר והשור

מנושאי הפרשה

השור והחמור, עוד זאת תמוה האם על ידי שיִשְׁבַת הוא האָדוֹן כְּכֹר יִצְמַח מִזֶּה שִׁינּוּחוֹ גַם עֲבָדָיו וּבְהִמּוֹתָיו.

וּנְרָאָה כי פּוֹנֵת הַכְּתוּב עַל הַרְף שְׁאָמַר יִרְמְיָה הִנְבִּיא (יז כה) שְׁבִשְׁכֹר שְׁמִירַת הַשְּׁבַת וְיִבְאוּ בְשִׁעְרֵי הָעִיר מְלָכִים וְשָׂרִים וְרַכְבִּים בְּרֶכֶב וּבִסּוּסִים, וּבִאֲוֵרוֹ לְפִי דַעְתִּי הוּא עַל פִּי שֶׁהִבִּיאֹו חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּמִסְכַּת שְׁבַת (קנב.) דְּרִכּוּב עַל סוּס מְלֻךְ, וְאָמַר הִנְבִּיא שְׁבִיחוֹת שְׁמִירַת הַשְּׁבַת יְבָרְךָ הַשֵּׁם אֵת מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם, וְלִכְל אֶחָד יִהְיֶה גַם סוּס לְרִכִּיבָה אֲשֶׁר הוּא תַּכְסִּיס וּכְבוֹד מְלָכִים.

וְהִנֵּה בַּעֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת נֹאמַר (לעיל כ ט) 'לא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אִתָּה וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהִמְתְּךָ, וַיַּעֲלֶה עַל לֵב הָאָדָם כִּי בְאִמַּת אִישׁ אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ שׂוֹר וְחֲמֹר וְעַבְד וְשִׁפְחָה, לוֹ אֶפְשָׁר לָנוּחַ בְּשַׁבַּת, אֲכָל מָה יַעֲשֶׂה גִבְרָא עֲרִטְיָלַי אֲשֶׁר רַק עֲבוֹדַת שְׁתֵּי יָדָיו יִבְיֵאוּ לוֹ לְחֵם חֶקֶן, לְזֹאת הַבְּטִיחוֹ הַכְּתוּב שְׁאֲדַרְבָּה אִם יִשְׁמַר אֵת הַשְּׁבַת יִסּוּבֵב לוֹ שְׂאֲזֵי יִזְכֶּה שִׁנּוּחַ שׂוֹרוֹ וְחֲמֹרוֹ וְעַבְדּוֹ, דְּהִינּוּ כְּפִי דְבָרֵי הִנְבִּיא יִרְמְיָה כִּי יִתֵּן לוֹ קוֹנֵו בְּהִמּוֹת וְעַבְדִּים אֲשֶׁר גַּם הֵם יִשְׁבְּתוּ מִעֲבוֹדָה.

אֲמֵרוֹת ה'

רבי משה אריה ליב סגל ליטש האַנְעֵנְבוּם זצ"ל

שמירת וקיום הנכסים בשכר שמירת שבת

וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך. פְּרוּשׁ, אִם תִּשְׁמַר שְׁבַת יְנוּחַ שׂוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ, יִהְיֶה לוֹ נֵיִיחַ אֶצְלְךָ וְיִשְׂאֵר בְּרִשׁוֹתְךָ, וְאִם לֹא תִשְׁמַר לֹא יִהְיֶה לוֹ נֵיִיחַ אֶצְלְךָ וְיִאֲבָדוּ נְכֹסֶיךָ.

וְהַחֲמֹר. וְזֶה שְׁאָמַר שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבַּת, וְהִינּוּ אָף מִמְּלָאכַת אֲכָל נֶפֶשׁ, וְזֶה שְׁאָמַר לְמַעַן יְנוּחַ שׂוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ, וְיִהְיֶה זֶה לְמַעַן כְּפִשׁוּטוֹ בַּעֲבוּר שִׁנּוּחַ.

וּבְזֶה נִכּוֹן מָה שֶׁכָּתַב הַרְמ"א (ארי"ח סי' רמו ס"ג) דְּשְׁבִיחַת בְּהִמּוֹתוֹ לֹא נוֹהֵג בְּיוֹם טוֹב, וְהַפְּגָן אֲבָרְהָם (ס"ק יב) הָאָרִיף שֵׁם דְּמִהְרָאוֹי לְאָסֹר, וְלִפִּי מָה שֶׁכָּתַבְתִּי מִבְּאֵר בְּכַתוּב דְּדוֹקָא בְּיוֹם הַשְּׁבַת אִסּוּר שְׁבִיחַת בְּהִמּוֹתוֹ, אֲכָל בְּיוֹם טוֹב עַל כָּל פְּנִים לְמְלָאכַת אֲכָל נֶפֶשׁ מִתָּר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי בְּהִמּוֹתוֹ.

אֲבָקַת רוּכַל

רבי הלל ליכטנשטיין מקאָלמֵינַא זצ"ל

בזכות שמירת שבת באה הגאולה

וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך. אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ הַפְּגָנָה, דְּהִנֵּה מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וּבֶן דָּוִד מְכַנְּיָם שׂוֹר וְחֲמֹר (עיי' תנחומא וישלח א), וּבְזִמְנֵי הַגְּלוּת נִתְקַנְּיָם בְּהֵם (ישעיה נג ה) וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשַׁעֲנֵנוּ מִדְּבָרָה מַעֲוֹנוֹתֵינוּ (ישעיה נג ה), וּבְזִכּוֹת שְׁמִירוֹת שְׁבַת תְּבוּא הַגְּאֻלָּה.

וְזָהוּ אֶפְשָׁר פּוֹנֵת הַפְּסוּק, עֲצַתִּי הִיא לְמַעַן יְנוּחַ שׂוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ שֶׁתִּסְבָּב שִׁיחֵיהָ לָהֶם נֵיִיחַ, אֲנִי אֹמֵר לָךְ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבַּת שֶׁתִּשְׁמַר שְׁבַת כְּרִיאִי, וּבְזִכּוֹת שְׁמִירַת שְׁבַת תִּתְקַנְּיָם (ישעיה ס כב) 'אֲנִי ה' בַּעֲתָה אֲחִישְׁנָה'.

בֶּן גְּרִינִי

רבי יוסף ישראֵל דֵּייטש זצ"ל

על ידי שמירת שבת יזכה לבהמות ועבדים כדרך העשירים

וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך וגו'. וְהִנֵּה לְכַאֲרֵיהָ קִשָּׂה כִּי מְלֻכָד זֶה שְׂאִין זֶה תְּכִלִּית שְׁמִירַת הַשְּׁבַת לְמַעַן שִׁנּוּחַ

מעטי צדיקים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א)

בשנת תשי"ב, הזדמן הרה"ק **רבי יואל מסאטמר** זיע"א לשבת קדש פרשת ראה ללונדון, במטרה לשבות בה בקרב קהל חסידי ומעריציו. שבת זו הייתה בבחינת "שבת הגדול" עבורם, מכל רחבי בריטניה נקצצו יראי ה' ונסעו ללונדון, לשהות עם אלפי יהודי העיר הגדולה.

הרבי בשר צדק בקהל רב, ונשא דרשה בת כארבע שעות, בנויה על הפסוק 'אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות' וגו' 'אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים' וגו'.

אחרי פלפול עמק בסוגיא זו, פתח פיו בחכמה בדברי התעוררות וכבושין בדרך פקדש. בין הפנינים היקרות אמר, "הנה דבר פלא, קבלת התורה נכתבה בפרשת יתרו, ומיד אחריה מתחילה פרשת 'ואלה המשפטים', אודות הדינים שבין אדם לחברו, דיגי גזיקין, חבלות ושומרים וכו'.

אם כף נשאלת השאלה, מדוע סדר מרן הבית יוסף את ארבעת חלקי שלחנו הטהור באופן שחלק 'חשן משפט' הוא האחרון, הנה מן הראוי שהוא יסדר את 'חשן משפט' לראשון מארבע חלקי השלחן ערוף, כפי הסדר בתורתנו הקדושה.

איהו מותיב ואיהו מפרק לה, וכה בדבריו, אפשר לפרש שהבית יוסף סדר כן בכונה עמקה, כי בשלחן ערוף חשן משפט

בתחלת הלכות דינים (סי"ב) נפסק שמצוה לומר לבעלי דינים בתחלה, "הדין אתם רוצים, או פשרה" וכו', וכל בית דין שעושה פשרה, הרי זה משבח.

על כן שכל הבית יוסף את ידיו וסדר חלק חשן משפט במקום הרביעי מבין ארבעה חלקי שלחו ערוף.

אלו הנה מסדרו בחלק הראשון, היו טועים וסוברים שבכל ארבעת חלקי שלחו ערוף מצוה לפשר, אבל לא כן הדבר, בכל דיני השלחו ערוף הקשורים לקיום מצות התורה אסור לפשר, 'אין פשרות ואין ותורים', חייבים לקיים במלאם כאשר קבעו חז"ל והפוסקים, כיתד שלא תמוט.

רק בחלק 'חשן משפט', בו נפסקו הדינים שבין אדם לחברו בעניני כספים, בנושא זה יכול האדם לותר ולהתפשר, ואדרבה, מצוה עלינו להתפשר כדי להמנע ממחלוקת. (דבור ימות עולם)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א) בתרגום אינקלוס, ואלין דיניא די תסדר קדמיהון.

אחד מגדולי הגבירים בפולין, שדך את בתו עם אדם שהתגורר במצרים, כשהוא מעניק לה נדוניה עצומה בסוף מאה אסף סלעים. למרבה הצער, ארע בשנה הראשונה לנשואיהם מקרה טראגי, האשה הצעירה הלכה לבית עולמה, וכספי הנדוניה נשארו בידי הבעל.

אחר זמן מה שבקו שניהם חיים, כשהגיעו לפני בית דין של מעלה טען המלון, "הלון גדין חיב לי את המעות, ואיני רוצה למחל לו", ואלו הלון טען, "מאחר והוא לא הגיע לדרש את שלו, מה היה ביכלתי לעשות".

פסקו בית דין של מעלה שנשמתו של הלון תרד שוב לעולם ותתגלגל בלבוש אשה, המלון יתגלגל בלבוש של איש, השנים ינשאו, והאשה תתן לאיש בתור נדוניה סכום כסף ששנה לסכום ההלוואה, בתוספת הרווחים שנצברו במשך השנים.

אחר זמן מועט תלקח האשה לבית עולמה במקום שלא התפשטה תקנת רבנו תם, וכך ישאר הכסף אצל בעלה, אלא שאף הוא לא יאריך ימים, מאחר וירידתו לעולם היתה רק בעבור שיקבל את החוב המגיע לו מהלון.

זוהי הפונה, סימו השלוחים, "בדברי מורנו האר"י שפך כתוב בתורה, 'ואלה המשפטים'. שכן התרגום אומר על פסוק זה, 'ואלין דינאי', ב'פתח אליהו מפרש, 'משפט איהו רחמי', ובזהר אומר על כן, 'דא רזא דגלגוליא'.

לכאורה שלשת הפרושים, 'דין', 'רחמים', 'גלגולים', סותרים זה את זה, אבל במעשה הזה מוכן כיצד נפסק הדין, באפן של 'רחמים', באמצעות 'גלגול' הנשמות.

תמה המהרש"ל ושאלם, "אבל על פי ההלכה הדין נפסק במקרה כזה להפוך", הסיבה והשלוחים, "אכן, אולם מורנו האר"י רואה כל דבר כפי שהוא למעלה באמת".

הוסיקי המהרש"ל והקשה, "ומה יעשו אלה שאינם רואים זאת", אמרו לו השלוחים,

מאחר ורבנו תם תקן שאין הבעל יורש את אשתו אם מתה בלא בנים בשנה הראשונה לנשואיה, יצא אבי הבת למצרים כדי לקבל חזרה את כספי הנדוניה, כשהוא מצטיד באשרים מגדולי רבני פולין, ובראשם **המהרש"ל**.

משהגיע האב למצרים, נתודע למרבה אכזבתו כי לא נתקבלה שם תקנת רבנו תם, מאחר שהיה אשכנזי והם ספרדיים. אולם, מוצאו של החתן היה מארצות אשכנז, והוא ירד להתגורר במצרים, לפיכך יעצוהו אנשי המקום לתבע את חתנו לשעבר בבית דינו של **האר"י הקדוש**, שרגיל היה לחתם את שמו בתאר 'אשכנזי'.

כשהגיעו הגביר וחתנו לפני האר"י, לא אבה לדון בדינם אלא הציע שיאותו השנים לשמע לעצתו כיצד ינהגו. לאחר שהביעו את הסכמתם, אמר האר"י שהכסף ישאר אצל החתן. שאל אבי האשה, "אמנם הסכמתי למה שתאמרו, אבל מה אענה לרבני פולין". ענה לו האר"י, אמר להם שפך כתוב בתורה הקדושה, 'ואלה המשפטים'.

זמן מה אחר כך שלח האר"י ל שנים מתלמידיו, הרה"ק רבי חיים ויטאל זיע"א והרה"ק רבי ישךאל סרוג זיע"א אל המהרש"ל ללובליו, על מנת להוכיח לו את צדקת דרכו של האר"י בענין המעשה עם הגביר, ספרו השלוחים למהרש"ל את השתלשלות הדברים.

"לפני עשרים שנה נסעו שני אנשים בספינה, והאחד מהם הלך לחברו סכום כסף נכבד על מנת שכשיגיעו לביתם, ישיב לו את ההלוואה. חלף זמן רב, המלון לא הגיע לתבע את כספו, וללון לא היה למי להשיב את החוב.

להפתעתו כי חלה בשתוק רח"ל, ידיו ורגליו דממו כאבן.

משוכחו לראות שכל התרופות הרבות והיקרות שנטל בפקדת הרופאים, לא הועילו מאומה, החליטו בני משפחתו להביאו אל הציון הקדוש של הרה"ק רבי ישראל זב מוילעדניק זיע"א, שר' צבי היה מחסידי הנאמנים.

בהגיעו לבית הקברות, נפל ר' צבי על מקום מנוחתו של הרבי, ותנה לפניו את יגונו בבכי סוער, עד כי נשבע במר לבבו שלא יזוז משם עד שיחזר לאיתנו. וישמע ה' לקולו, בזכות הרבי הבריא מיד, והלך לביתו על רגליו כאחד האדם. (סיפורי נפלאות אות קטו)

רק שבתו יתן ורפא ורפא (כא יט)

מיון שחלה בנו של החסיד ר' מרדכי לעפליער, נסעו האב והבן החולה לפטרבורג הגדולה, במטרה לדרש במיטב הרופאים. רבי מרדכי לא חס על כוחותיו ועל ממונו, וכתת את רגליו ממרפאה למרפאה, אך לשוא.

הרופאים בדקו את החולה שוב ושוב, אך קבעו לאכזבתו כי אין להם מזור למחלתו, המחלה אחזה בעצמותיו, והן הולכות ונרקבות. כשמעו את דברי הרופאים, שלח ר' מרדכי מקרב עם פרטי המחלה ואבחנת הרופאים לרבו הרה"ק רבי זובנער שניאורי מליובאוויטש זיע"א, האדמו"ר האמצעי.

הוא שער שמכתבו יתעכב בדרך לליובאוויטש כחמשה ימים, ותשובת הרבי גם היא תגיע לאחר חמשה ימים מאז ישגרו אותה

"מן השמים מסובבים את הדברים בשעה בה יארע מקרה מעין זה, באפן שיובא לדין לפני דין הרה"ק את הענינים הללו כפי שהם למעלה". (כתבי הרח"א ביהאויסטי)

אם יקום והתהלך בחוץ על מטענתו ונקמה המכה רק שבתו יתן (כא יט)

כאשר נסעתי עם ר' יעקב יוסף שזכה לשמש כגבאי של הרה"ק רבי ישראל זב מוילעדניק זיע"א, הוא ספר בדרך על נסיעתו בעבר בעגלה בדרך הסמוכה לזיטומיר, במהלך הנסיעה אז נפל ר' יעקב יוסף מן העגלה, ורגליו נשברו, ולא היה ביכולתו לזוז ממקומו.

הביאווהו לזיטומיר, שם בדקוהו מספר רופאים, כל אחד מהם נתן לו תרופה שונה, אבל כלם היו ללא הועיל. כשהחזירוהו לוילעדניק, בקש מאנשי ביתו שישאווהו לבית העלמין, וניחוהו ליד הציון של הרבי.

בהגיעו לציון הקדוש השתטח ר' יעקב יוסף על קברו של הרבי, ובדמעות שליש הפיל את תחנוניו למען יבקש עליו הרבי מהש"ת רפואה שלמה למכתו.

משוננע מעט מבכיו, הרגיש כי הוקל לו קמעא, כעבר זמן לא רב החלימו רגליו לחלוטין, עד כי עלה בידו לשוב לביתו בכחות עצמו. (סיפורי נפלאות)

בניר אורווש ארע מעשה פלא שעשה לו כנפים, כל אנשי העיר יכולים להעיד על אמתותו. בעיר התגורר ר' צבי, שהיה מפר האדם נכבד ונאמן, בקר אחד גלה

שאינו לו רשות להתמהמה בפטרבורג, באשר הוא משמש כרופאו האישי של מלך אוסטריה.

השיב ר' מרדכי לרופא, "בעבור בקור אחד באכסניתי, אעניק לך אלף רבל כסף". כשמע הרופא את גדל הסכום, נתרצה לבקור את הבן החולה, ונאות להתלוות לר' מרדכי. בחסדי ה' יתברך, אחר שבדק את הבן ביסודיות, הודיע בשמחה כי הוא מצא את סבת המחלה.

באשר לתרופה הנחוצה, אמר שלצערך בכל רחבי רוסייה אין בנמצא תרופה למחלה זו. ברם, אם ימצא בליקוט התרופות שהביא עמו מוינה את התרופה הדרושה, בודאי ירפא. שלחו להביא את תרמילו של הרופא הממחה, ולמרבח השמחה, נמצאה בו התרופה הנחוצה.

הרופא צוה להביא רופא מקומי מפטרבורג, כדי שהוא ילמדו את אפן השמוש בתרופה ואיך לרפא באמצעותה את החולה, ושם פעמיו לוינה.

אחרי שמשחו את החולה מספר פעמים עם המשחה המיוחדת, נפתח פתח דרכו יצאה המורסה המסכנת, והחולה החלים. הרופא המקומי הסביר, שהגורם למחלה היה כאב שנים שהתנפחו, והמגלה פשטה עד לעצמות.

נתקיימו בו דברי הרבי ש'תשועה קרוב לבוא מרחוק, יען הרופא המיוחד הגיע מוינה, ומקורב, כי הרפואה נמצאה בליקוטו. וכן העצה ש'אל יחוס על קמו', שכן ללא זה לא נתרצה הרופא להגיע אל החולה. (רשימות דברים)

אליו, והסיק מכך שהתשובה המיחלת מהרבי תהיה בידי עווד כעשרה ימים.

בצפיה דרוכה מנה את הימים, כעבר עשרה ימים התיצב מחוץ לאכסניתו, והמתין בכליון עינים לבא האגרת מהרבי. כשהגיע הדור, הוא הודיע לר' מרדכי שאינו עבירו מקתב, וכך גם ביום שלמחרת.

ביום השלישי בעבר הדור, בשר לר' מרדכי שהמכתב המיחל הגיע, אבל אין לו פנאי לחפשו פעת. נחפז ר' מרדכי בעקבותיו, תפס בליקוטו והחל לתור אחר המכתב, ובניתים שאל את הדור מפני מה הוא כה נחפז היום.

ספר הלה לפי תמו, שאחד הנסיכים ממשפחת הקיסר חלה. המשפחה המלכותית הזעיקה את רופאו של מלך אוסטריה לאבחנה ולרפאותו, היום נוסע הרופא בחזרה לוינה עיר המלוכה, ועל הדור להמציא לו סוסים ומרכבה.

פתח ר' מרדכי את המכתב מהרבי, ובו נכתב בזו הלשון, "קבלתי מכתבך, הלכתי בחדר אנה ואנה, וראיתי שתשועה קרוב לבוא, מרחוק ומקרוב". בצדי המכתב הוסיף הרבי וכתב, "אל תחוס על קמו'".

שאל ר' מרדכי את הדור לכתבת הנסיון, ומהר להשים פעמיו למקום. עוד ממרחק הבחין בקהל רב של אנשים ונשים נדחקים, מתחננים על נפשם, אולי יעתר הרופא הממחה לבקר את יקירם החולה בביתם, או למצער, יביאו את החולה למקום המצאו.

מפאת היותו איש נכבד המכר לרבים, נכנס ר' מרדכי בדחק גדול אל הבית, ובקש מהרופא שייבקר את בנו. הרופא מאן, באמרו

ערף, הן בעצם באו, ומה עוד שבעקבותיו הגיעו רבים מאנשי העיר לחלק לו כבוד אחרון.

המוכח לזה את הארון עד בית העלמין, וכאשר הניחו את המת סמוך למקום מנוחתו, קרב למטה בכדי להספידו, שמחתם של בני המלשין מהמעשה, רבתה לעין ערף, והמוכח נשא משלו ואמר, "לאדון אחד היה כלב, אשר נקרא בשם בריטאון".

מיד כששמעו הבנים את הפתיחה של המשל, הבינו שהמוכח עומד לומר על אביהם דברי גנות. הם פנו לאחוריהם בבקשים ללכת למבצר, מקום מגורי השור, להביא משם את עבדי האדון כדי לגרם למוכח בזיונות, ואף להכותו.

רבי מאיר שהבחין בזאת וחשש לכבודו ולשלומו, תפס את המוכח בשפולי בגדו, ולחש לו שבני המוסר הלכו למבצר להלשין עליו. המוכח לא ענהו, הרחיקו דרך חבה לאחוריו ארבע אמות, ולא פסק מדבריו.

הוא המשיך ואמר, "הכלב היה טוב מאד בעיני בעליו, כי היה מסיעו בנסיעותיו התכופות לציד חיות, כנהוג בין השורים. ויהי היום, מת הכלב הלז", ותוף כדי דבורו הראה המוכח בידו על המת המטל לפניו, "ותרב השמחה בקרב החיות, על שנעשו חפשיים ממצודות הפלב המסכן".

אמר להם השועל, פקח שבחיות, "הוי סכלים, מדוע אתם שמחים, אלו היה מת קדם שלמדו ממנו הכלבים האחרים לצוד חיות, מהראוי היה לשמח. אכל כעת, משכבר למדו לעשות כן, מוטב היה לכם שהכלב הזה, משיך לחיות. וכל כך למה,

כי אחר שראו שאר הכלבים שבכל עת שהם צדים חיות, מגיע הכלב בריטאון, חוטף

או נודע כי שור נהג הוא מתמול שלטם (כא לו) **בילדותו**, בשעה ששב הרה"ק רבי שלום משאץ זיע"א מבית תלמודו, הבחין כי לפני ביתו עומדות מספר נשים. על מנת להכניס לבית, עליו לעבר ביניהן.

עקם רבי שלום את הדרך והלך מסביב לבניו, נכנס דרך החצר האחורית בה שוטטו שוורים מסכנים, טפס על הגדר, וכך נכנס לביתו שלא מהכניסה הרגילה.

משהבחינה אמו מהיכן הגיע שאלה בתמהון, "האיך נכנסת לחצר ולא יראת פן אחד השוורים יפגע בך בקרניו". ענה היגד בתם לבבו, בטחתי בזכות זקני הרה"ק רבי שלום **מבעלזא** זיע"א אשר שמו נקרא עלי, שלא יאנה לי כל נזק. כל כך היה נזהר בקדושה עוד בהיותו ילד רך, כבר אז בתחבולות עשה מלחמה. (דעת שלום)

לכלב תשילכון אתו (כב לו)

באותה הערים באזור העיר פולגאה, בה התגורר הרה"ק רבי יהודה לייב מוכח מפולגאה זיע"א, התהלך מלשין מוסר, שהיה מרבה לצער את אנשי העיר במסירות ובהלשנות. לימים חלה ומת, המוכח ששמע מהדבר, צוה על שמש החברה קדישא' שיודיעונו על מועד ההלויה.

כאשר בא השמש והודיע למוכח, נדרז ולבש את מעילו העליון, ויצא להלויה, כשהוא מצרף אליו את מלווהו, רבי מאיר מליקעס. השמועה שהמוכח מגיע להלויה עשתה לה כנפים, כל בני העיר, אנשים, נשים וטף, באו ללוות את המוסר.

בראתם את המוכח מגיע להלוית אביהם, רבתה שמחתם של בני המוסר לאין

אחר הפך המוכיח את המת כף שפניו יהיו אל השקרקע, והכה בכפיו, חזר על עקבותיו עם מלווהו רבי מאיר לעבר העגלה שהמתתנה לו סמוך לבית העלמין, ונמלט מהמקום.

בדרבם מבית העלמין, הראה המוכיח לרבי מאיר שאחד מאופני העגלה אינו מתגלגל בנטיעה, מחמת שהמסור מעכבו בגדו, באשר ברצונו לדבר עמו.

המוכיח אמר שהמסור הגיע לומר לו כי הוא מחזיק לו טובה על הבזיונות שגרם לו, באשר הדבר היה לו לכפרה. אף בקש שמכאן ואילף, לא יתעצם כנגדו בדברים קשים כאלו.

אחר אמר הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א שבאמת המתין למסור כלב בשם בריטאן, ומיד אחר קבורתו היתה נפשו של המוסר עתידה להתגלגל נפשו בו. אף הבזיון שגרם לו המוכיח בהספדו, פטר אותו מקב. (שבחי הבעש"ט הטלם)

לא תהיה אחרי רבים לרעות ולא תענה על הב לנטת אחרי רבים להטת (בב ב)

ספר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א, כאשר הפיץ הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א בעולם את דרך החסידות, היה היצר הרע צועק מרה לכת דיליה, "הבו עצה מה לעשות, כי חסידי הבעל שם טוב ישרפו את העולם בקדשתם".

לבסוף מצא היצר עצה, להוסיף חסידים משלו על חסידי הבעל שם. הוא הגיע אליהם ואמר "מעשיכם טובים מאד, אבל הנכם רק שנים בעיר, עליכם למנות

מהם בחזקה את אשר צדו ומניח בהכנעה לרגלי האדון, ואחרי כן הכל נקרא על שמו, הניחו כלם את מלאכת הצידי.

נמנו ואמרו פה אחד, "מה לנו להטריח עצמנו, הלא בכל מקרה לא יקרא הצידי על שמנו, והאדון לא ייטיב עמנו עבור זאת".

כעת, שאותו בריטאן מת, שוב ינסו כלם לצוד כדי לשאת חן בעיני האדון, למען ייטיב להם עבור כף. נמצא שעתה נתוספו נגדכם כמה וכמה כלבים צידים, ומה לכם לשמוח". עד כאן דברי המשל.

הנמשל מובן, הכלב 'בריטאן' הוא המוסר הלז, שהיה מלשין יחיד, ונחשב בעיני האדון בשל הלשנותיו על אנשי העיר. שאר הכלבים, הנם המוסרים הנוספים, שלמדו ממנו למסר. משנוכחו המוסרים שאינם נחשבים בעיני האדון, מחמת שהמסור המת חטף מהם והעביר בעצמו לשר כל המסירות, נמנעו מלעסק במלשינות.

כעת, משמת בן הבליעל יודעים כל המוסרים שהלשנותיהם יקראו על שמם ויחשבו בעיני האדון, יעמדו מוסרים רבים נגדכם.

כספים המוכיח את הנמשל, הוסיף ואמר, זו כונת הפסוק 'ושבח אני את המתים שכבר מתו' (קהלת ז ב) אלו היה המסור מת קדם שלמדו ממנו שאר המוסרים, היה הוא משבח על מיתתו.

לא כן עתה, שאין שמחה, מחמת 'מן החיים אשר המה חיים עדנה', פרוש, מחמת שאר המוסרים הנשארים עדין בחיים. הצבור הבין את דבריו לאשורם, רבים מהנוכחים פראו בכבי.

אחר ספר את כל המאדעות שארעו לאבותינו אברהם יצחק ויעקב והשבטים, וידידתם למצרים ושעבודם, וציאתם משם בנסים ונפלאות והליכתם במדבר וכו', הכל ארע למעו וזכו לקבל התורה הקדושה.

ונתנה דע בני, כי קוב"ה ואורייתא וישראל חד נינהו, והקדוש ברוך הוא אמת, תורתו אמת, וחוקמו אמת. על כן, אם תדבר אמת, תהא לך שכיכות עם הקב"ה ועם התורה, ואם תדבר חלילה שקר, לא תהא לך שכיכות לא עם הקב"ה, ולא עם התורה הקדושה". כך אמר לי יום יום עד שנעשיתי בן י"ג שנה.

לו היה אבי זצ"ל מדבר כך לפני זוואטשטיק, אדם פשוט מאד, גם כן היה פועל אצלו שלא יוכל לומר שקר כל ימיו, כיון שאת דבריו אלו אמר לי, הוא פעל בקרבי שאיני יכול אף לשמע דברי שקר.

על כן, אם תדברו לפני אמת, אשמע טענותיכם, ואם תשקרו, לא אשמע כלל". ידוע שזו הייתה מדרגתו של רבי יעקב לייב בכך עת, אם היו מדברים לפניו דבור שקר, לא היה שומעו כלל. (דרך צדיקים)

לא תהיה משבילה ועסקה בארצך את מספר ימין אמלא (כג ז)

לא רבים יודעים שרבנו זקן המקובלים **רבי אפרים הכהן זצ"ל**, שכל בניו, בר מינו. כל ילד שנולד לו, נפטר מיד, עד שהופיע בחלומו רבנו **הרש"ש** זיע"א, וצוה עליו שיקרא את בנו על שמו ויתקיים.

כך עשה רבי אפרים, וקרא לבנו הנולד לו 'שלום' על שם הרש"ש, הוא רבי שלום הכהן שליט"א, ראש ישיבת פורת יוסף וראש מועצת חכמי התורה. (מיל רוחות הצדיקים)

לכל הפחות 'עשרה' שהרי אמרו חז"ל (ברכות ג) בשעה שישראל עונין 'אמן' הוא שמיא רבא מברך, הקדוש ברוך הוא מנענע בראשו' וכו'".

הלך היצר, חפש ומצא עוד שמונה חסידים מאנשיו, אף לא היו להם מעות לרכש ספר תורה, מקום התפלה, ולהוצאות נוספות. לפיכך מצא היצר איש עשיר מאנשיו שיתפלל עמם, והוא ישא בהוצאותיהם.

אחר כל זאת אמר היצר, שעתה כבר אינו ירא עוד מחסידיו הבעל שם טוב, כי החסידים שלו הם הרב, ואחרי רבים להטות, והלכה תהיה כמותם. (שיח שרפי קודש)

מדבר שקר תרחק (כד ז)

שני שתפים שברבות השנים פרץ ביניהם סכסוך גדול, לא הצליחו להתפשר עד שנמנו וגמרו להביא את משפטם לפני הרה"ק **רבי יעקב לייב שפירא** זיע"א **אבד"ק קאוולא**, וכאשר יפסק להם, כך יעשו.

הם באו לביתו והמתינו זמן ממשך, עד שהתפנה אליהם. מששחו בפניו את דבריהם, החל להתבונן בעמק רעיונותיו זמן מה, אחר הכה בידו על השלחן בחזקה כאשר הסכין בבאו להתעוררות בעבודת ה' ותברו, ופתח וספר להם.

"בילדותי, כשהתחלתי ללמד צורת האותיות, הורני אבי הרה"ק **רבי מרדכי מנעטכיז** זיע"א שאסעד עמו, ובגעת הסעודה אמר לי, "דע בני שכל מה שאתה רואה, ברא ה' אחד וכו', וכל זה היה רק בשביל לתת לנו את התורה הקדושה.

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

שיאפשר לו לראות פני הרבי בזו השעה, בלית בררה הניחו רבי לייב להפגס. לפליאתו, והעני התעכב בחדר הרבי למשך שעה ארפה. **אחרי** שיצא היהודי, הבין רבי לייבוש שחמת המלך שקכה, והוא נכנס אל הרבי ששאלו, "הינדעת מי היה האיש ששהה כאן, היה זה אליהו הנביא זכור לטוב".

אחר שספר זאת שאל הרבי מטשורטקוב בהתפעלות, "הכי יכולים אנו להשיג באפס קצהו של כעסו של רבי ברוך, הלא בשעת כעסו זוכה היה לגלוי אליהו". (דברי זיד)

טרם הנהגתו, החזיק הרה"ק רבי זאב וואלף **מזיטאמיר** זיע"א ה'אור המאיר' בבית מיזיגה, שם היה מסתיר את מדרגותיו הנשגבות. **פעם** אחת איקלע הרה"ק רבי פנחס מקארץ זיע"א למקומו של רבי זאב, ושבת שם שבתו. רק במוצאי שבת קדש ראה רבי פנחס לראשונה את רבי זאב, כשהוא יורד למרתף להביא שכר.

רבי פנחס שלא הפירו עד אז, התענגו אצל אנשיו מי האיש, והם השיבוהו כי הוא רבי זאב, מאנשי הרה"ק רבי זב בער ממעזריטש זיע"א. אמר להם רבי פנחס, "אל תתמהו על התענינותי בו, ראיתי את אליהו הנביא רוכב על כתפו עתה במוצאי שבת קדש, ומלמדו את האדרא קדישא.

יש לצנן שלמים נתקרב רבי זאב אל רבי פנחס, ואף היה בין הדולים מבאר תורתו".

(כתבי ר"י טו"ב)

ידיע על צדיקים בכל הדורות שזכו לגלוי אליהו הנביא זכור לטוב, אך אצל הרה"ק רבי ברוך ממעזריטש זיע"א, מקבל שהיה זוכה לכך בשעת "כעסו", כדברי הרה"ק רבי צדוק הנהן מלובלין זיע"א בספרו 'צדקת הצדיק' (אות ריח) ו'כו היחידים זוכים לפרקים לגוף וקיי לגמרי, אז זוכה למדרגת גלוי אליהו לפי מדרגתו וחקמתו, ויוכל להשתמש ברוגזא דרבנן".

קד ספר הרה"ק רבי זיד משה מטשורטקוב זיע"א, החסיד רבי לייב לעטשיווער ז"ל, היה יד מינו וגדול ביתו של הרה"ק רבי ברוך זיע"א. יום אחד נכנס כדרכו לחדר רבו, אשר קבלו שלא כאשר הסכין, בסכר פנים חמורות, כשהוא אינו פוסק מלקלל בקללות נמרצות. **מרב** אימה ופחד, נמלט רבי לייב מהחדר, הגם שהיה רגיל בגערותיו ונקללותיו של רבו, מן הנראה שבאותו היום יצא מגדרו בדבוריו כנגדו.

ביציאתו פגע רבי לייב באיש עני שבקש להפגס אל הקדש, יעץ לו רבי לייב עצה הוגנת. "אף שאני מקרב אצל הרבי לא התקבלתי עתה אצלו, קל וחמור לאנשים אחרים, אין זו עת רצון לחלות פניו הקדושים, לכו הנני מיעץ שתמתיו פרק זמן עד שתגיע שעת הכשר".

כשספר לו העני כי מוצאו מארץ ישראל, ורבי לייב הכיר מקבר פי רבי ברוך מקפיד על הדרים בארץ הקדש ויוצאים ממנה לארצות אחרות, עמד רבי לייב על ידעו בקינת שאת.

העני האורח לא שעה לדבריו, והמשיך להפציר

יומא דהילולא

מבאיאן ט'ט' רבני וְהַרְבֵּי מִבְּאִיאַן לְעַמְּבֵּעֲרָג עֲזְבוּ אֶת וַיְנָה וְהִשְׁתַּקְעוּ בְּעָרֵיהֶם, עֲזְבוּ גַם הַרְבֵּי מִבְּאִיאַן לִיִּפְצִיג וְרַבְּנֵי אֶת מִשְׁכַּן מוֹשֵׁב אֲבִיהֶם בְּוִינָה, מְקוֹם אֲשֶׁר אָנּוּהּ הַפְּחַד יִצְחָק לְמוֹשֵׁב לוֹ וּלְבָנָיו בְּעֵת שְׁגִלָּה מִחֲצַר הַקֹּדֶשׁ בְּאִיאַן, וְנֶאֱלָץ לְבָרַח מִמַּחְמַת הַמַּצִּיק לְעִיר וַיְנָה.

מִשְׁכַּן הַקֹּדֶשׁ הַחֲדָשׁ אֲשֶׁר אָנּוּהּ לְמוֹשֵׁב לוֹ, הַתְּנוֹסֵס בְּמַחֲזֵז הַשָּׁנִי שֶׁל וַיְנָה, בְּרַחוּב 'גְּרוּסֵעַ שֵׁיגָף גֶּאֶסְעַ', שֶׁם נִהְלָה אֶת עֲדַת הַקֹּדֶשׁ הַחַל מִיִּרַח הָאֵיִתְנִים שֶׁל שְׁנַת תַּרע"ט.

בְּשַׁנַּת תַּרפ"ה, בְּקָר בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, שֶׁם חִבְרוּ עֲלָיו חֲסִידֵי בֵּית רוֹז'וֹ, וְהִתְחַנְּנוּ שֵׁיִשְׂאָר בְּמִחִיצָתָם וַיַּעֲתִיק לְאַרְצֵם אֶת מִדְּרָשׁוֹ, אֲךָ הוּא חֲשַׁשׁ לְנִסְעַ לְאַרְצוֹת הַבְּרִית, מִחֲמַת חַנוּךְ הַבְּנִים. כְּשֶׁהִתְנַעַץ בְּדָבָר עִם דּוֹדוֹ הַרְה"ק **רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִשְׁטוֹרְטְקוֹב**, הוּא תִמְךָ בַּהֲצָעָה בְּהַסְבִּירוֹ שֵׁישׁ בִּיכְלָתוֹ לְחַזֵּק אֶת מִצַּב הַיְהוּדוֹת בְּאַמְרִיקָה, הַזְקוּקָה לוֹ בַּיּוֹתָר.

בְּשַׁנַּת תַּרפ"ז עֲזַב אֶת אַרְוֶפָה וְהִתְיָשַׁב בְּנִיו יוֹרְקֵי, בְּהַ הַקַּיִם אֶת חֲצַר קִדְשׁוֹ בְּלוֹאֲרַי אִיסְט סִיד' אֲשֶׁר בְּמִנְהֶטֶן, שֶׁם הִתְגוֹרַר בְּמִשְׁפָּךְ אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנִים. בְּעֵת הַהִיא, נוֹהֵג הָיָה לְבַקֵּר בִּישִׁיבַת 'תּוֹרָה וְדַעַת' לְחַזֵּק בְּהַ אֶת הַבְּחוּרִים.

כְּאֲשֶׁר שְׁאַלוּהוּ כִּיצַד הוּא מְחַזֵּק מִעֲמֵד בְּתוֹכְכִי אַמְרִיקָה הַחֲמֻרָנִית, הַשִּׁיב, "אֵינְנִי נִמְצָא בְּאַמְרִיקָה, בֵּיתִי וּבֵית מִדְּרָשִׁי הֵם פְּנֵה מִשְׁמֶרֶת שֶׁל בְּאִיאַן". כְּאֲשֶׁר בָּאוּ אֵלָיו חֲסִידִים מֵאַרְץ הַקֹּדֶשׁ הָיָה אוֹמֵר, "הֵם בָּאוּ לְבְּאִיאַן, הֵם לֹא בָּאוּ לְאַמְרִיקָה".

אֲדוּדוֹ שֶׁל רַבְּנֵי זָרַח בְּיַרַח הָאֵיִתְנִים תַּרנ"א בְּעִיר בְּאִיאַן, כְּכֹן זְקוּנָיו שֶׁל הַרְה"ק **רַבִּי יִצְחָק מִבְּאִיאַן הַפְּחַד יִצְחָק**, בֶּן הַרְה"ק **רַבִּי אַבְרָהָם יַעֲקֹב מִסְדִּיגוֹרָא** וְחֲתָן הַרְה"ק **רַבִּי יוֹחָנָן מִרַחֲמִסְטְרִיּוֹקָא**. נִקְרָא 'מְרַדְכִי', עַל שֵׁם זְקוּנוֹ הַמְּיָדִי **מִשְׁטְרִיבִיל**, וְ'שְׁלֵמָה', עַל שֵׁם דּוֹדוֹ **רַבִּי שְׁלֵמָה מִסְדִּיגוֹרָא**.

אִמּוֹ סִפְרָה כִּי בְּמַגְפָּה שֶׁהִשְׁתַּלְּלָה בְּאַזּוֹר בְּשַׁנַּת תַּרמ"ט, נִפְטְרוּ שְׁתֵּי בְנוֹתֶיהָ, וְהִיא יְחַלָּה לְזָכוֹת לְבֹן נוֹסֵף, בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה נֶפֶל אֲבִיָּה לְמִשְׁכָּב, וְהִיא שְׁמֵשָׁה אוֹתוֹ בְּמִסִּירוֹת. כְּאֲשֶׁר הִבְרִיא וְהִיא הִגִּיעָה לְהַפְרֵד וּלְשׁוּב לְבֵיתָהּ, שְׁאַלָה "מָה אֲתָן לָךְ". הִיא שְׁטַחָה לְפָנָיו אֶת בְּקֻשְׁתָּהּ וְהוּא אָמַר לָהּ, "אֲתָן לָךְ מִתְּנָה, עוֹד בֶּן זָכָר".

מִילְדוֹתוֹ, נוֹדְעָה לוֹ חֲכָה יְתָרָה מֵאֲבִיו אֲשֶׁר הִעֲרִיכוֹ וְהִעֲרִיצוֹ בְּהַפְלָגָה, וְדָבַר אוֹדוֹתָיו דְּבָרִים גְּבוּהִים. כְּכָר אַזּ נוֹדַע כְּמַתְמִיד עֲצוּם, בְּהִיּוֹתוֹ שׁוֹקֵד עַל תְּלַמּוּדוֹ שְׁעוֹת רַבּוֹת לְלֹא הַפְּסֵק, וּבְאוֹתָם שְׁעוֹת הָיָה מְנַתֵּק כְּלִיל מִכָּל הַנַּעֲשֶׂה סְבִיבוֹתָיו.

בְּגִיל שְׁבַע עֶשְׂרֵה הָיָה לְחֲתָן הַרְה"ק **רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹם יוֹסֵף מִמְעוֹזְבֹּז' זִיע"א**, אַחַר הַתְּגוֹרַר מִסְפַּר שָׁנִים בְּמַעוֹזְבֹּז', סְמוּךְ לְחֲתָנוּ.

בִּימֵי מִלְחַמַת הָעוֹלָם הִרְאִישׁוֹנָה, עֲזַב אֲבִיו הַקֹּדֶשׁ אֶת בְּאִיאַן מֵאִמַּת הַרוֹסִים הַמְתַּקְרָבִים, וְהִגֵּר לְוִינָה עִם אַרְבַּעַת בְּנָיו כְּשֶׁאֲרַ נְכַדִי הַרְה"ק מְרוֹז'וֹן.

עַם הַסְתַּלְקוֹת אֲבִיו בְּשַׁנַּת תַּרע"ז, מִלֹּא אֶת מְקוֹמוֹ עִם אַרְבַּעַת אֲחָיו הַקְדוּשִׁים בְּוִינָה. בְּחֲדָשׁ אֱלוּל תַּרע"ח, לְאַחַר שְׁאֲחִיו הַרְבֵּי

על אף חלשתו הבריאותית הקשה במשך שנות חיי האחרונות, לא פסק מלדאוג ולפעל למען הכלל עד להסתלקותו ביום ה' אדר תשל"א, הובא למנוחות בהר הזיתים בירושלים, מול מקום המקדש.

כשהגיעה השמועה המרה לאזני הרה"ק הבית שישראל, אָמַר וְהִתְבַּטָּא, פְּטִירְתּוֹ הִיא אַבְדָּה גְדוֹלָה, הָעוֹלָם אֵינוֹ מוֹדֵעַ מִסְּפִיק לְמָה שְׂאֵבְדוֹ בְּהִסְתַּלְקוּתוֹ. כְּבָר בִּימֵי הַשְּׂבָעָה, רָאוּ אֶת הַבֵּית יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל צִיּוֹנוֹ אֲשֶׁר בְּהַר הַזֵּיתִים. (גליון תפארת ישראל, ימי זכרון)

צאצאיו

בניו רבי ישראל שלום יוסף, רבי יצחק. חתנו רבי מנחם מנדל ברייאר. (אבירי המלכות)

מאמרותיו

'כבולטו' כף פולטו' (פסחים ל:). ככל שמתרבה האדם לבלע את הטוב, כף פולט הוא מקרבו את הרע. (אמרי קודש)

נשים שיש מצות עשה של כסוי הדם בעפר, כן יש גם ברוחניות, לכסות את רתחת הדמים בבחינת 'עפר ואפר'. כי העצה להנצל מהתאדות הרעות הבאות מרתחת הדמים, היא מדת הענוה. (נר ישראל)

באחת השמחות הגישו לפניו לסיום הסעודה 'גלידה', ומשהתמהמה מעט, אמרו לו שצריך לאכלה מהר, שאם לא כן, ימס.

דחה רבנו את הצלחת ואמר, "ממאכל זה לא אטעם לעולם", לפליאת הסובבבים אמר, "מצעירותי למדו אותי לאכל כל דבר בישוב הדעת ובמתנינות, מאכל שכל כלו במהירות, אינו גבורי". (כי חיים הם למוצאייהם)

לאחר הסתלקות אחיו הרה"ק רבי ישראל מבאיאן לייפציג, נותר רבנו המנהיג היחיד לכל חסידי באיאן בעולם, והכל קבלו את מרותו.

התמדתו הגדולה היתה מעוררת השתאות אצל כל רואיו ושומעיו. ארע בעת זקנותו, שישב בליל שבת קדש ולמד מסכתא במשך כמה שעות רצופות, הגבאי שהרגיש בכו, נכנס לעורר לו על כף שפכר הגיע הזמן לשכב.

אמר לו רבנו, "בימים הקדמונים לא ידענו מעולם מלילך לישן בליל שבת קדש, לכל היותר היו נרדמים קצת על השלחן לפעמים". (גליון קהל עדת חסידי באיאן) בקיא הנה בכל חלקי התורה, רבי משה פיינשטיין אמר עליו, "לא מצאתי ברחבי אמריקה גאון כמותו בחשן משפט".

זכה להערכה רבה אצל גדולי התורה והחסידות, הנה מראשי מועצת גדולי התורה, ממנהיגי הגדולים של אגדת ישראל, וממתוגי דרכה. פעל והפעיל רבים בהרבה עניני הצלה, במיוחד בימי מלחמת העולם, אז הקים את 'ועד העזרה' וכהו כנשיאה עד תם המלחמה.

מפרסם הנה במדותיו הנאצלות, בענותנותו, ובחכמתו. בקר ארבע פעמים בארץ הקדש, יזם את הקמת ישיבות רוז'ין בירושלים ובבני ברק כשאליו מצטרפים אדמו"רי בית רוז'ין, ואף התמסר לחזקתם ולבסוּסם.

מיוחד הנה במדת הצדקה, סכומי כסף עתקים לאלפים ולרובות היו מפנים על ידו לצרכי צדקה וחסד, בשעה שלעצמו לא השאיר כמעט מאומה. לעתים הגיעו להתרימו כשביתו הנה ריק מכל, גם אז פשפש ופשש אולי יעלה בידו להנותם בצדקה.

פרשת משפטים

אשר תשים לפניהם

בספר 'דרך הנשר' (אות לג) הביא: גל עיניך וראה עוד מה שכתב לי ידידי הרה"ג [רבי יצחק וייס] מווערבויא [הי"ד] שסיפר לו שו"ב מומחה אחד מיראי ה' מק"ק ניימארקט בשנת תרס"ו, שבעת היותו לקבל כתב קבלה אצל הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל בקראקא, טרם החילו לנסותו בדינים סיפר לו ששמע מכ"ק מר אביו החתם סופר זיע"א, שפעם אחת בא שוחט אחד עבור קבלה אצל הגה"ק מרן רבי נתן אדלר זיע"א, ואמר הגאון להשוחט: עכשיו אין עת פנות, יבא אלי בערב שבת קודש אחרי הצהרים. ויעבור מאתו. וכבוא השו"ב בערב שבת קודש בשעה ההיא אל הגאון, כבבאו החדרה נפל עליוף על זה השו"ב, כי רבינו עמד אז ותיקן והעריך כלי השמן לנר שבת קודש, והראהו לו כבשן אש הגיהנום האיך דנים שם שוחטים שאינם ראויים. ושאלהו אחר כך רבינו מה שירצה. ואמר, שאינו רוצה עוד בשום אופן ליעשות שו"ב.

על הפסוק (שמות כא א): 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', כתב הרה"ק האביר יעקב זיע"א שהרואה שייצרו מתגבר עליו

ישים לנגדו עונשי הגיהנום ובזה יכניע את היצר הרע. ואלו דבריו: אפשר לרמוז 'המשפטים' גימטריא 'גוף נשמה', לרמוז דכשיצר הרע יתגבר על האדם ומבקש להעבירו על דעת קונו ובזה מאבד גופו ונשמתו, יזכור האדם דינים ועונשים של אותו עולם, ובזה יכנעו גופו ונפשו. וזהו 'אשר תשים לפניהם', לפני גוף ונשמה הנרמזים בתבת 'המשפטים'. והנה ראשי תבות כל הפסוק אותיות 'לתאוה' לרמוז מי שנתגברה עליו תאות היצר יזכור המשפטים הם הדינים של אותו עולם.

ואלה המשפטים

כשהייתה הנחת אבן הפינה אצל הרה"ק הצמח צדק זיע"א ערכו את ההתוועדות בחצר, העמידו שולחנות ארוכים בחצר, וכל החסידים הגיעו. לבסוף בא הצמח צדק, ישב ושאל את חסידיו: מה רצונכם שאומר לפניכם: דברי חסידות או שאספר לכם סיפור? ענהו החסידים: רצוננו לשמוע סיפור!

ויתחיל אדמו"ר הצמח צדק לספר: היה יהודי אחד ששמו ר' יעקב. הוא היה חסיד של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א [זו היתה לשונו הקדושה של הצמח צדק: 'פון דעם הייליגן רוזינער']. ר' יעקב שכר בית

אבל גם הפעם, לאחר כל ההקלות לא קיבל מהחוכר דמי שכירות, ויעמוד לגרשו מביתו. תיכף ומיד נסע ר' יעקב החוכר אל הרה"ק מרוזין בפעם השלישית. וזמן הצדיק את המוכסן בשלישית וידבר עמו, אולם הפעם לא אבה המוכסן לשמוע לקול הרבי. הוא טען: עשיתי רבות כדי להקל עליו, מחלתי לו על חובותיו פעם אחת, פעם שניה, יותר מזה לא אוותר! התחיל הרה"ק מרוזין לבקש ממנו שימחול לו על אף הכל, אך המוכסן ענה לו בתקיפות: הרבי איננו בעל הבית על כספי! ואמנם לא שמע לדבריו ויגרש את החוכר מביתו.

לאחר פטירתו של ר' יעקב המוכסן הגיע לעולם האמת, ושם התחילו לעיין בדינו. באו מקטרגים וטענו: איש זה גירש יהודי, אותו ואת בני ביתו, מביתם, וקיפח את פרנסתם. טען המוכסן: מה חטאי, האם מעט עשיתי עבור היהודי הזה? כמה פעמים מחלתי לו, הארכתי את זמני פרעונו, הפחתתי לו מדמי השכירות, ומה עוד היה עלי לעשות? האם יכולתי לוותר לגמרי על כספי? ועוד אמר: בית הדין של מעלה אינם יודעים מהו כסף, מהו היוקר והערך שלו, עד כמה חשוב הוא בעולם הזה? על כן מבקש אני שימסרו דיני לנשמות שהיו בעולם הזה ויודעים כסף מהו, רצוני שהם ידונו את דיני!

עשו למעלה כבקשתו ומסרו את דינו לבעל בית יוסף, רבינו יוסף קארן, ולבעל

מרזח ממוכסן יהודי אשר גם שמו היה ר' יעקב, והיה איש תם וישר. מוכסן זה שכר מהפריץ, שהיה בעל הרכוש, קרקעות ובתי מרזח, והשכירם לאנשים פרטיים. החוכר היה איש עני וזמן רב לא שילם למוכסן דמי שכירות. תבע ממנו ר' יעקב פעמים רבות את המגיע לו, אולם לחוכר לא היה במה לשלם. רצה המוכסן לגרשו מביתו. החוכר בשמעו זאת נסע מיד לרבו, אל הרה"ק מרוזין, וסיפר לו שר' יעקב המוכסן עומד לגרשו.

שלח הרה"ק מרוזין לקרוא למוכסן, דיבר איתו וביקשו למחול לחוכר. והואיל ור' יעקב היה איש תם וישר, שמע לדבריו של הרבי, מחל לו את כל החוב שהגיע לו מדמי השכירות, ולא זו בלבד אלא שגם הפחית את דמי השכירות החל מחודש זה, אולם ביקשו שהחל מעכשיו ישלם בזמן.

אך החוכר היה עני ואביון ולא יכול היה בשום אופן לקיים את הבטחתו, ואת דמי שכירותו לא שילם. גם עכשיו ר' יעקב המוכסן המשיך לתבוע את חובו, ובראותו שאיננו משלם רצה מיד לגרשו. נסע החוכר שוב לרוזין וסיפר לרבו את צערו הגדול, שעומד הוא להיות מגורש. הזמין שוב הצדיק את המוכסן, הירבה לשוחח עמו, עד אשר השפיע עליו שימחל שוב. ור' יעקב המוכסן שהיה איש תם וישר קיבל את דברי הצדיק הקדוש ומחל לחוכר שנית, והפחית עוד את דמי השכירות והאריך לו את זמני הפרעון לתקופה ארוכה יותר כדי להקל עליו ולאפשר לו לשלם בזמן.

קדוש של מרן שליט"א מגור [הרה"ק השפת אמת זיע"א] שאמר, דלכך נכתב 'המשפטים' בה"א הידיעה, להורות כי המשפטים שלמטה המה מכוונים עם משפטים שלמעלה, עד כאן. ועל דרך הפשט נראה לי לפרש דבריו הקדושים על פי מה שכתב הרב האלשיך הקדוש, כפי המשפט ששופטין אצל הדיינים לומר שזה צריך לשלם לזה כן נעשה המשפט למעלה בשמים, וזה גם כן הענין הנ"ל, ולכן עד כמה מחויבים להיות נזהר בה.

גדולים צדיקים במיתתם

סיפר הגאון רבי משה מרדכי הלוי שולזינגר זצ"ל: בחודש תמוז תש"ב, היה אחי, הגאון רבי שמואל הלוי שולזינגר זצ"ל, ילד בן שבע וחצי, והוא חלה במחלת טיפוס קשה רח"ל. אמא שלי, ע"ה, היתה מספרת את זה תמיד, ששמונה שבועות הוא היה חולה, החום הגיע לארבעים ואחת מעלות, ואף פסיק אחד לא ירד, אפילו משהו לא. הילד נהיה כמו 'מוזלמן', שלד של עור ועצמות בלבד. עד כדי כך הגיע המצב, שאמא קיימה את הסגולה שכתובה בספרים, שאם הילד 'מסוכן' מחלקים את הבגדים שלו לעניים, וכאילו מתחילים הכל מחדש, וגם אמא חילקה כבר את הבגדים שלו לילדים עניים. המצב היה נורא...

אמא שלנו הייתה מתפללת בכל יום במשך שעות, בדמעות שלישי. הייתה אומרת

'בית חדש' רבינו יואל סירקש, ויעיינו המה בדינו ויחייבוהו בדין. טען שוב ר' יעקב המוכסן ואמר: הואיל והבית יוסף והב"ח עזבו כבר מזמן את העולם הזה, ושכחו מהו כסף, על כן מבקש אני שימסרו את דיני לנשמות הנמצאות עכשיו בעולם הזה, שדינוני הם! עד כאן סיפר אדמו"ר הצמח צדק נ"ע. וכשסיים, שאל את כל החסידים העומדים באותו מעמד: מה אומרים אתם? שתקו כולם ולא השיבו.

המשיך הצמח צדק נ"ע בדבריו ואמר בזה הלשון: 'איך זאג אז ר' יעקב איז גירעכט, וואס זאגט איר? הא? [-אני אומר שר' יעקב צודק, מה אתם אומרים. הא?]. חזר הצמח צדק יחד עם כולם שלש פעמים: 'גירעכט, גירעכט גירעכט' [צודק, צודק, צודק]. אז הבינו כולם שאדמו"ר הצמח צדק פוסק עכשיו את דינו של ר' יעקב איש תם ומזכהו (שמועות וסיפורים) ח"א עמוד (59).

כתב ב'שו"ת רבי שאול משה' (דרוש לשבת הגדול תרנ"ט): ותיכף אחר עשרת הדברות נאמר (שמות כא א) **וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם**, ופירש רש"י 'אלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלה מסיני'. היינו כי כמו עשרת הדברות שנאמרו בסיני נאמר שחרם ועונשם, כמו כן מי שאין רוצה לשמוע לעשות כדבר המשפט ענוש יענש. **ושמעתי מפה**

תהילים, ובאותו זמן היתה מחזיקה בידה את הספר 'שפת אמת' על התורה. זאת מכיון שלאבא שלנו, הגאון רבי יצחק הלוי שולזינגר, הייתה קביעות בספר זה.

הוא היה לומד בכל שבוע, בשבת, את כל ה'שפת אמת' על הפרשה, שזה כעשרים עד שלושים עמודים, דברות קדשו בשבתות השנה, משנת תרל"א עד שנת תרס"ה, שלושים ושש שנים, והוא ידע את ה'שפת אמת' על בוריו. ובכל שנה, ביום ה' שבט, הוא יום היארצייט של ה'שפת אמת', היו מזמינים אותו לשטיבל של חסידי גור, והוא היה דורש לפניהם מה'שפת אמת'. ולכן האמא שלנו, בסערת נפשה, החזיקה את הספר 'שפת אמת' צמוד לליבה, פנתה אל הרבנונו של עולם ואמרה: בזכות זה שהאבא של הילד למד את ה'שפת אמת', שהקב"ה יעשה שה'שפת אמת' יעמוד להמליץ טוב לרפואתו. וכך היא עמדה והתפללה, לא התעייפה מלהתפלל, והמצב לא השתנה, כך במשך שמונה שבועות...

ביום אחד אמא שלי כתבה מכתב, להורים שלה שבירושלים, שהמצב של הילד קשה. כאשר הגיע המכתב, הסבא, ר' אברהם חיים צ'ציק, קרא את המכתב, ולאחר מכן הטמין אותו כי לא רצה לצער את הסבתא. כאשר הסבתא ראתה שהוא מטמין את המכתב, הבינה בפקחותה וחיכתה שהוא ילך מהבית. לאחר שהלך, היא לקחה את המכתב, אבל לא הייתה יודעת לקרוא את הדברים

שם. היא ירדה לרחוב, נגשה לילד אחד, פנתה אליו בבקשה ואמרה לו, שהיות וקשה לה לקרוא היא מבקשת ממנו שיקריא ויסביר לה מה שכתוב.

ברגע שהיא שמעה שלנכד שלה, שמואל, הוסיפו שם: רפאל, היא הבינה הכל. מיד, היא לקחה את האוטובוס הראשון ונסעה את הנסיעה הארוכה מירושלים לחיפה. כשהגיעה לחיפה היא לא נכנסה אלינו הביתה, והיא גם לא הלכה לבית החולים, אלא רצה מיד לבית מדרש המרכזי. היה זה צהרי היום, בזמן שבית המדרש ריק מבני אדם. נכנסה לבית המדרש, פתחה את ארון הקודש, והתפללה שם תפילות נוראות, בבכיות...

משם היא נסעה לבית החולים. כאשר היא הגיעה לבית החולים, שאל אותה הרופא 'מי את?' היא ענתה, שהיא הסבתא, האמא של האמא של שמואל. אמר לה הרופא: 'תגידי, יש לבת שלך עוד ילדים?...' היא הבינה מה שהוא אומר, הוא גוזר פה גזר דין מוות, ולכן הוא שואל אם יש לה עוד ילדים. ובפקחותה ענתה לו: 'לבן אדם יש עשר אצבעות! האם אומרים לו? יש לך יותר מידי, מספיק שיהיו לך תשע אצבעות, תן אצבע אחת...?' עד כדי כך היה המצב חמור.

באותו לילה אבא שלנו חלם שה'שפת אמת' בא אליו בחלום. ופעם כשהוא סיפר לי את זה, שאלתי אותו, איך ידעת שזה

שבאמצעות מעשיו קונה הנשמה הנקראת 'אשה', וכמו כן מצינו שקראוה חכמי אמת (תקו"ז תיקון ו). ולזה אמר 'אם בעל אשה הוא שקנאה כנזכר, ויצאה אשתו, פירוש, אפילו אחר יציאת אשתו אף על פי כן עודנה עמו ונשאר חי אפילו אחר מותו. וצא ולמד ממעשה שהובא במסכת שבת (קנב). של הנהו קפולאי וכו' נחר בהו גברא וכו' שהיה מדבר לאחר מותו, וזה הוא אומרם ז"ל (ברכות יח). צדיקים במיתתן קרויים חיים.

שורש המידות רעות: שקר

עיקר תוכחת מוסר של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א היה בעולם, שיראו לצאת ממדות רעות. ואמר שהתחלתן של מידות רעות הן גיאות ושקר, והתחלתן להתחלתן הוא שקר. ואמר, שרגיל לצוות לאותן שמתקרבים אליו בתחילת קרבנם על שני דברים: אחד להתמיד בלימוד, ושלא לדבר שקר. ואם תצייתו ותקיימו שני דברים אלו, אחר כך אומר לכם מכאן ואילך. ואמר דאם לא יצא משקר, לא ידע באיזה מעמד הוא עומד. כי יכול להיות שיסבור שדבר זה שעושה הוא עבודת השם, אבל באמת הוא בהיפך. כדאיתא בתנא דבי אליהו (זוטא פ"ג) העושה עצמו לכחש ולשקר מוסרין לו מלאך שמכחש ומשקר. לכן התחלת עבודה שיראה לצאת ממדה של שקר, ואחר כך יהיה לו בנקל לצאת משאר מדות רעות.

ה'שפת אמת', הרי אף פעם לא ראית אותו, וגם אין תמונות מהשפת אמת? והוא ענה לי: ה'שפת אמת' אמר לי שזה הוא! ואחר כך, הלך אבא לשטיבל של גור שם בחיפה, והיו שם יהודים זקנים שעוד זכרו את ה'שפת אמת', אשר נפטר בשנת תרס"ה, ועד שנה זו, שנת תש"ב - עברו שלושים ושבע שנים, וחקר אותם את תואר פני קדשו של השפת אמת, וזה התאים לו עם מה שראה בחלומו. ובחלומו, ה'שפת אמת' אומר לו: 'הילד יבריא'. כך הוא אמר לו: הילד יבריא. למחרת התחיל השיפור לטובה, החום התחיל לרדת, ירד וירד. עוד פסיק, עוד פסיק. עד שבעזרת ה' הוא הבריא (חמודות שמואל' עמוד סג).

על הפסוק (שמות כא ג) 'אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו', פירש רבינו האור החיים הקדוש שיש כאן רמז על הצדיקים שגם לאחר יציאת נשמתם מהם עדיין הם בבחינת חיים, ואלו דבריו: כאן רמזה התורה סוד גדול והוא, כי יש לך אדם שקנה נשמתו באמצעות חוזק מעשיו הטובים, ונעשה הוא בעלה של נשמה הקדושה, וצריך אתה לדעת מה שאמרו בספר הזוהר (ח"ג צא). במה שאמר הכתוב 'שור או כשב או עז כי יולד' וגו', כי הבהמות מעת לידתם קונים שכל שיש לשור, מה שאין כן האדם כפי מעשיו, זכה נותנים לו נפש זכה יתיר וכו' זכה יתיר וכו', עד כאן. הנה

מי שרגיל בשקר קשה לו לעשות תשובה, כי שקר פוגם באימא שהוא בינה, שהיא תשובה. שמעתי ממוהר"ר בנימין זאב ז"ל: בשבת אחת הזהירנו הרב ז"ל על השקר, ואמר, שכל המידות אינם כבדים לפטרם כמו השקר. וכמה פעמים אמר שכאשר שומע שקר הוא נוקב באזנו. והבטיח לבניו שנאשר ישמרו מהשקר יהיה להם כל טוב וגם להנשמה, וכל משאלותם ינתן להם (אמרי פנחס' שער אמת ואמונה).

כתב הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א (נועם אלימלך' פרשת תרומה): **וראש על המידות רעות הוא מדת שקר, דכל מידות רעות הם נגד מידת אמת,** וכשיחזיק את עצמו במידת אמת וישבר עצמו ממידת שקר עד תכליתה, אזי ממילא הוא מחזיק את עצמו במידות טובות ומשבר עצמו ממידות רעות.

וכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א (שופטים תרל"ט): והעיקר לבקש את האמת, כמו שנאמר 'צדק צדק תרדוף'. וכן גם כן בשקר כתיב 'מדבר שקר תרחק'. ושמעתי ממו"ז ז"ל [הרה"ק החידושי הרי"ם זיע"א] שהגיד בשם הרב מפרשיסחא ז"ל שלא מצינו הרחקה בשום איסור בתורה רק חכמים

תיקנו סיג, זולת בשקר, התורה עצמה אמרה 'תרחק', להראות חומר האיסור, עכ"ד. וכמו כן מצינו כאן באמת 'צדק צדק תרדוף' מה שלא מצינו במקום אחר, כי הוא יסוד הכל. וכתוב 'תרדוף', והיינו כי אי אפשר לבא לגמרי לאמיתות האמת בעלמא דשיקרא, לכן לעולם יש לרדוף אחר הצדק לידע כי עדיין אינו מוצדק כראוי. וכשרודפין הצדק בעולם הזה משיגיין אותה בשלימות בעולם הבא. וזהו שנאמר 'למען תחיה וירשת' שהוא רמז לעולם הבא עולם שכולו חיים.

הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר זיע"א פירש את הפסוק (שמות כג ז) 'מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק', דלכאורה אין אנו מוצאים בשום עשה או לא תעשה מהתרי"ג מצות אזהרת הרחקה מאתה, רק אצל שקר.

והסביר הרה"ק דהנה אם ישראל יעבור על עבירה היותר חמורה שבתורה, כחילול שבת קודש ח"ו וכדומה, הן אמנם שעבר על עבירה גדולה, עם כל זה העבירה היא מובדלת ומופרשת כשהיא לעצמה, לעומת זאת אם אחד מרגיל את עצמו לדבר שקר, מי יודע מה לסמוך עליו, אולי כל היוצא מפיו שקר, ובידו להחריב עולמות, ואולי תפלתו שקר ותורתו שקר, וכל מצוה שעושה היא שקר ('בית אולפנא' ח"ג עמוד קכא).

ישור אל בני עליה

פ"ג
אזינו רבינו איש
אדום הרב אלימלך
כהר אלעזר ליפמן
בשיחם נעים אלימלך
נפטר באדר ת"ת
תנצבה

אדרבא הייליגער רבי ר' אלימלך זצ"ל

על-ידי התחברותם בקדושי עליון גם הם ישכבו אף וחומה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שגולה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוףי הרבי ר' מיילעך, נבער בשמטו בעוז תעצומת, ומצא מין את מינו וניערר לאהבה וליראה את ה' הגדול והנורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמטו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ותשבעו...

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: "נועם אלימלך" בשלמות הביאור ותכלית הפאר. הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את כל הבייאה לשרש, "ולייחד ייחודים כמותך" (-תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים "אמתי קאחי מן". אגרת הבעש"ט).

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל בראת אלוקים", שהם מתרמים ליוצרים, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשביעם נברא העולם".

'מקום גדלתם' - שאנו רואים שהרקיטו שחקים - 'מתגלה בענותותם': שהגשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם מרגישים, שכל מה שייגע להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני והן בגשמי. הנשמע כזאת והנראה כמזוה, שרואים גדולת הצדיקים שאינם

אשרי העם כלה, שכלו, שהצדיק המשכך הכל ומעלה העולם לשרשו, הוא נותן לנו במתנה שכל אחד זוכה כמוהו לשכך חמת המלך.

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | ציונים | צעטיל קטן ותפילה קודם התפילה מבורא פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אור הגאולה לישרי לב

כשהחכמה העליונה מתבארת

”חובר ברצון אבינו שבשמים” (לשון המחבר זי"ע)

תענוג הנפש:

משך חכמה המבואר

מושך ומאיר את עמקות החכמה בביאור משולב השווה לכל נפש הומיה

ביאורי חכמה | עיוני חכמה | פרקי תולדות מורחבים | פענוח אלפי ראשי תיבות ומראי מקומות | עימוד מרהיב ומשובב עין

אור הגאולה לישרי לב

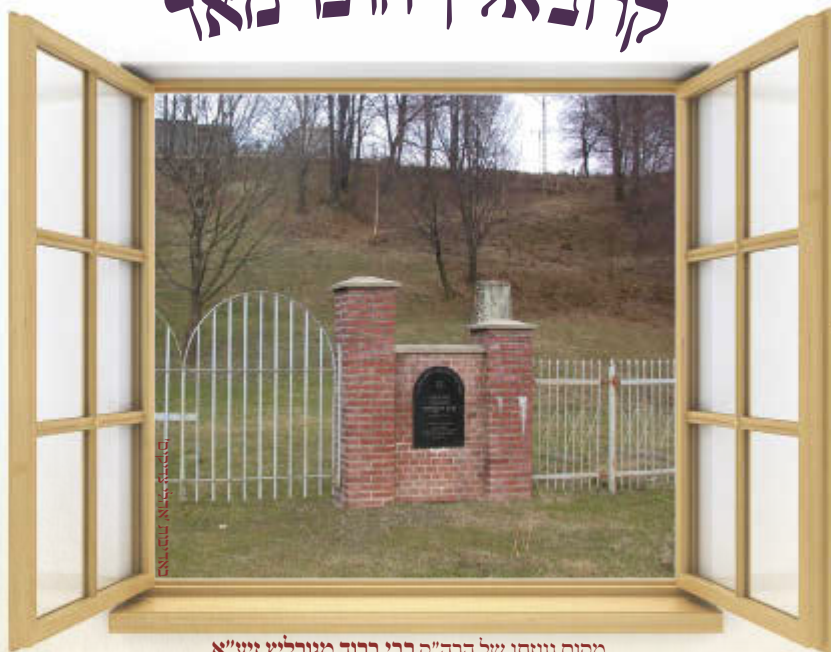
לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי ברוך מגורליץ זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך